

• Katalog for masteroppgaven i historie

Høst 2016

FORORD

Kjære masterstudent,

i denne katalogen finner du oversikt over veiledere og masterprosjekter som er tilgjengelige for studenter som skal ta HIS4090 – Masteroppgave i historie.

Gjør deg kjent med emnebeskrivelsen i HIS4090. Den finner du her:

<http://www.uio.no/studier/emner/hf/iakh/HIS4090/>

Gjør det kjent med [mastersidene ved IAKH](#), der du finner mer informasjon om veiledning og regler og retningslinjer for å skrive masteroppgave i historie.

Husk også at det å skrive en masteroppgave er et omfattende arbeid. Unytt derfor det første året av studiet godt og husk at dette skal legge grunnlaget for å gjøre deg i stand til å skrive en god oppgave.

Alle studenter plikter å kjenne studieplanen og regelverket som gjelder for sitt studieprogram.

Lykke til!

Vennlig hilsen

Erling Sandmo

programleder

Ragnar Holst Larsen

studiekonsulent

Innholdsfortegnelse

Valg av masteroppgave.....	5
Retningslinjer for masteroppgave i historie	6
OVERSIKT OVER VEILEDERE.....	9
FORSLAG TIL MASTERPROSJEKTER VED HISTORIE	12
Stat og samfunn i antikken.....	12
Nordisk / norrøn vikingtid og middelalder ca. 900–1300	12
Tingbokprosjektet/Familie, samfunn og økonomi 1500–1850	14
Tidligmoderne kultur- og idehistorie.....	16
Nordiske offentligheter, ca. 1500-1800	17
Myndighet og medborgerskap i Norden 1750–2000.....	18
Riksarkivets historie.....	18
Studenthistorie.....	21
Mellom embetsmannsstat og ettpartistat. Norsk politisk kultur fra 1814 til 1970-årene....	25
Offentlighet og ytringsfrihet i Norden 1815–1900	26
Copper in the Early-Modern World. A Comparative Study of Work and Everyday Life in Falun and Røros	29
Folkebevegelser – i Norge, Norden og verden	30
Global migrasjon og sammensatte samfunn.....	32
Personalforeningen ved Gaustad sykehus’ historie	33
The Reckoning: Judicial Efforts to Deal with War Crimes and Contested Pasts.....	34
The End of the World of Print.....	36

Consumption Societies in Modern History (19 th and 20 th centuries)	38
Popular Culture and Society in the 20 th Century	40
Statoils og norsk oljevirkosomhets historie	44
Økonomisk politikk.....	51
Miljøhistorie	51
Climate/Environmental History, History of Science.....	51
Miljøhistorie.....	52
Økologi og miljøtrusler i norsk politikk 1965–1980	54
Norsk okkupasjons- og krigshistorie, bakteppe, forløp og etterspill	56
«Den indre fiende». Konspirasjonsteorier og fiendebildekonstruksjoner fra første verdenskrig til i dag.....	58
Folkemord	59
The History of Humanitarianism.....	60
Internationalism and international organizations.....	61
Menneskerettigheter	62
Utviklingshjelp	63
Europeisk sosialdemokrati 1970–2000: fra krise til fornyelse.....	64
Norsk polarforskningshistorie	65
Ethnic Diversity in Nationalistic Academic Communities: Histories of <i>The Other</i> and of the Processes of Learning Tolerance and Openness in European Universities.....	66
Demokratiet og dets fiender: totalitære ideer og bevegelser 1914–2014.....	66
Fra fascisme til høyreekstremisme. Trusler mot det liberaldemokratiske systemet i Europa før og etter 1945.....	68

Political history of the USA, 1914-2016: from above, from below, across borders.....	70
Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten	71
Social and Cultural History of the Modern Middle East, 19th-21st Century	72

Valg av masteroppgave

Masteroppgaven skrives under individuell veiledning. Det er lagt opp til at man knytter seg til en veileder allerede i begynnelsen av masterstudiet når man skal ta de oppgaveforberedende emnene. Alle oppfordres til å tenke godt gjennom hvilke emner og perioder man kan tenke seg å skrive masteroppgave om, slik at et par alternative emner er klare allerede ved semesterstart. Denne katalogen inneholder en oversikt med forslag til emner for masteroppgaver med opplysning om hvem som kan påta seg å være veileder for oppgavene. Det er også mulig å søke om å få skrive en oppgave som ikke er knyttet til emneforslagene i katalogen, men en slik søknad kan kun innvilges dersom instituttet kan finne andre veiledningsressurser. Omfanget av emner som utarbeides innen de enkelte fagområder og disipliner blir begrenset av instituttets bemanning av kvalifiserte veiledere, den kapasitet disse til enhver tid har til disposisjon og deres oversikt over historiske problemkomplekser og tilhørende kildemateriale. Det må derfor regnes med at det innen enkelte fagområder og disipliner kan mangle veiledningsressurser til å dekke etterspørselen.

Tildeling av veileder

Alle studenter som opptas til masterstudiet skal tildeles en veileder. Søknad om veileder skjer på eget skjema. Søknadsskjema ligger på emnesiden til HIS4090. Søknaden bør leveres i løpet av de første ukene av semesteret slik at mastergradsavtalen kan inngås så snart som mulig, og senest **1. september**. Søknad om veileder leveres til ekspedisjonskontoret, rom 409 i 4. etasje i Niels Treschow hus. På grunn av begrenset veiledningskapasitet hos de vitenskapelig ansatte, kan vi dessverre ikke garantere at dere får tildelt veilederen dere søker.

Fristen for å søke veileder er satt tidlig fordi dette erfaringsmessig vil gi dere en god mulighet til å komme tidlig og godt i gang med masteroppgaven.

Stipend -og støtteordninger:

Som masterstudent i historie finnes det muligheter til å søke stipender og legater til økonomisk/praktisk støtte til gjennomføringen av masteroppgaven. Vi sender utlysningene vi blir gjort oppmerksom på via e-post, og det finnes også faste stipend- og støtteordninger

knyttet til [UiOs Vitenskapsbutikk](#). Vi henger også opp utlysninger om stipend på tavlene i 3. og 4. etasje i Niels Treschows hus.

Vi anbefaler våre masterstudenter å forhøre seg med sin veileder om de kjenner til noen stipendordninger som kan være aktuelle.

Studenter som skriver masteroppgave i historie kan også søke IAKH om økonomisk støtte til gjennomføring av oppgaven. Retningslinjer og søknadsfrister for å søke disse midlene finnes på [nettsiden for masterprogrammet i historie](#).

Retningslinjer for masteroppgave i historie

Her finner du retningslinjer for format på masteroppgaven i historie. For informasjon om sideantall på masteroppgaven, se emnesiden: HIS4090 - Masteroppgave i historie

Retningslinjene er veiledende.

Grafiske retningslinjer for normalside i masteroppgaven

- A4-ark med både venstre- og høyremarg
- linjeavstand 1,5 (unntak sitater, fotnoter)
- margen bør være på 2,5-3 cm
- skrifttype som er tilsvarende Times New Roman 12 pkt (skriftbildet skal ikke gi vesentlig mer eller mindre tekst pr side)
- paginering nederst på siden: midtstilt eller alternerende fra høyre til venstre annenhver side

Dette formatet egner seg for dobbeltsidig trykking av oppgaver. I tabeller, fotnoter eller lengre sitater kan du benytte mindre skriftstørrelse og enkel linjeavstand, så langt det fremdeles er godt å lese. Se ellers retningslinjer for din referansestil.

Anbefalt oppsett på oppgaven:

1. forside
2. forord med takksigelser (maks 1/4-side)
3. sammendrag (maks. 1 side)

4. innholdsfortegnelse
5. brødtekst (innledning, hoveddel, avslutning/konklusjon)
6. litteraturliste
7. eventuelle vedlegg,

Brødtekst og noteapparat/kildehenvisninger teller med i sideantallet. Se HIS4090 - Masteroppgave i historie for hvor mange sider oppgaven skal være på.

Informasjon som bør være på forsiden:

- oppgavens tittel (undertittel)
- navnet ditt
- masteroppgave i [fag]
- Universitetet i Oslo
- Institutt for arkeologi, konservering og historie
- år og semester

Dersom du vil ha UiO-symbol på forsiden kan du klippe det ut fra en DUO-mal.

Forord

Alle masteroppgaver skal ha et forord, hvor det blant annet skal fremgå hvem som har vært veileder og over hvilken tidsperiode veiledningen har funnet sted. Det er vanlig å takke alle som har bidratt positivt til masteroppgaven din i forordet. Forordet skal ikke være lenger enn 1/4-side.

Sammendrag

- maksimalt 1 side
- skrives på engelsk eller norsk
- angir de viktigste forskningsresultatene i oppgaven
- rettes mot publikum utenfor universitetssamfunnet

Når du starter arbeidet med masteroppgaven bør du:

- gjøre deg kjent med hvordan du kan bruke skriveprogrammer (som Word) på store dokumenter. Sjekk om Student-IT ved HF arrangerer kurs.
- ha kartlagt eventuelle tekniske behov, feks ved bildebruk.
- lært deg å bruke stiler fra begynnelsen av, da sparer du deg selv for tidkrevende arbeid i sluttinnspurten. UB har et forslag til stiloppsett/mal, men merk at du ikke kan klippe og lime store mengder tekst rett inn i malen uten å få problemer. Du må mao begynne å skrive arbeidet inn i et dokument med et stiloppsett du har kontroll på.
- Husk å gå på arkivpresentasjonen som holdes 19. august
- Husk å gå på bibliotekssøkerkurset som avholdes i forbindelse med emnet HIS4030 - prosjektbeskrivelse

OVERSIKT OVER VEILEDERE

Abou-Hodeib, Toufoul	Social and Cultural History of the Modern Middle East, 19th-21st Century
Anker, Peder (Professor II)	Klima og miljøhistorie; vitenskapshistorie
Bruland, Kristine (Professor)	Økonomisk historie; teknologihistorie; industri- og bedriftshistorie
Collett, John Peter (Professor)	Kunnskaps- og universitetshistorie; studenthistorie
Friedman, Robert Marc (Professor)	Vitenskapshistorie; universitetshistorie; polarhistorie
Garipzanov, Ildar (Professor)	Frem til våren 2017 vil Ildar Garipzanov kun kunne veilede masterstudenter som vil skrive oppgaver knyttet direkte opp til det pågående forskningsprosjektet "Graphicacy and Authority in Early Europe c. 300–1000"
Hemstad, Ruth (Førsteamanuensis II)	Nordisk historie 1800–1920; offentlighet og ytringsfrihet; bokhistorie; nasjonalisme, skandinavisme og skandinavisk samarbeid
Johannessen, Finn Erhard (Professor)	Tidlig nytid; økonomisk historie; miljøhistorie
Kjeldstadli, Knut (Professor)	Sosial- og kulturhistorie på 1800- og 1900-tallet; innvandrings- og migrasjonshistorie; arbeidslivets historie; teori og metode
Lie, Einar (Professor)	Nyere norsk økonomisk og politisk historie. Generell norsk og europeisk økonomisk historie.

Maul, Daniel Roger (Førsteamanuensis)	Global, Transnational and International History, International Organizations, the History of the Welfare State and Social Policy in a Global Perspective, Humanitarianism and International Aid, (Social) Human Rights, Transatlantic History
Nathaus, Klaus (Førsteamanuensis)	20th century popular culture; production of culture. 20th century social history; 20th century British history, 20th century European history, social science history
Notaker, Hallvard (Førsteamanuensis II)	Norsk politisk samtidshistorie; transatlantiske forbindelser; norsk og amerikansk valgkamphistorie; terrorangrepet 22. juli 2011.
Njølstad, Olav (Professor II)	Vestlig samtidshistorie; norsk motstandskamp under andre verdenskrig; norsk og amerikansk utenrikspolitikk etter 1945; kald krig; europeisk sosialdemokrati etter 1970.
Orning, Hans Jacob (Professor)	Nordisk og europeisk historie i tidlig middelalder, høymiddelalder og i senmiddelalder.
Pouillard, Véronique (Førsteamanuensis)	Moderne europeisk historie; transatlantiske forbindelser; forbrukersamfunnet
Priemel, Kim Christian (Førsteamanuensis)	20th century European history; international legal history; history of World War II; genocide studies; war crimes trials; 20th century social and economic history; history of printing and reading; labour history
Rossinow, Doug Førsteamanuensis	Amerikansk politisk historie i perioden 1914 - 2006
Sandmo, Erling (Professor)	Norsk retts- og kriminalitetshistorie; kulturhistorie; historisk teori, særlig strukturalisme, poststrukturalisme og postmodernisme; voldens historie; musikkhistorie; tidlig-moderne tid; globalhistorie

	før 1800; orientalisme
Sandvik, Hilde (Professor)	Tidsrommet 1600–1850; familiehistorie; kvinnehistorie; politisk kultur.
Sigurðsson, Jón Viðar (Professor)	Middelalder
Storsveen, Odd Arvid (Professor)	Norsk og nordisk historie 1800–1940; demokrati; nasjonalisme
Sørensen, Øystein (Professor)	Politisk idéhistorie; nasjonalisme; nasjonal identitet
Vik, Hanne Hagtvedt (Førestamanuensis)	Internasjonale organisasjoner; menneskerettigheter; utviklingshjelp; emner innen norsk og amerikansk utenrikspolitikk etter 1945
Waage, Hilde Henriksen (Professor)	Midtøsten historie; internasjonal historie; stormaktspolitikk; amerikansk og norsk utenrikspolitikk etter 1945
Wolff, Elisabetta Cassina (Førsteamanuensis)	Europeisk historie (politisk idéhistorie; politiske partiers historie); fascisme både som nasjonalt og overnasjonalt fenomen (<i>general fascism</i>); høyre-radikale/ekstreme bevegelser, partier og tankeretninger i Europa fra 1920-tallet til i dag; Italias politiske historie.
Ødegård, Knut (Førsteamanuensis)	Antikkens historie
HL-Senteret: Professor Guri Hjeltne Forsker Terje Emberland	Norsk okkupasjons- og krigshistorie, bakteppe, forløp og etterspill

Vi gjør oppmerksom på at denne oversikten kun er veiledende. På grunn av forskningsfri, eller lignende, vil ikke alle ansatte være tilgjengelig som veiledere til en hver tid.

FORSLAG TIL MASTERPROSJEKTER VED HISTORIE

Stat og samfunn i antikken

Førsteamanuensis Knut Ødegård, tlf.: 22 84 19 48, e-post: knut.odegard@iakh.uio.no

Antikkens samfunn danner en viktig innfallsport til studiet av tidlige europeiske samfunn. Det er mulig å skrive masteroppgaver om en rekke emner innen antikkens historie. Studiebakgrunn, språkkunnskaper (både moderne og antikke språk) og interesser vil i stor grad bestemme hva slags tematikk man velger. Det er også gode muligheter for å velge et historiografisk emne, i og med at studiet av antikkens historie har foregått i over 200 år og spenner over de fleste teoretiske retninger innen moderne historievitenskap. Det er også gode muligheter for å finne fram til et emne som kombinerer skriftlige og arkeologiske kilder.

Det er en fordel om man har ett eller flere av antikkemnene på 2000-nivå i bachelorgraden før man tar fatt på et masterstudium i antikkens historie, men det er ingen forutsetning.

Valg av emne foretas etter nærmere samtale med veileder.

Nordisk / norrøn vikingtid og middelalder ca. 900–1300

Professor Hans Jacob Orning, tlf.: 22 84 19 30, e-post: h.j.orning@iakh.uio.no, professor Jon Vidar Sigurdsson, tlf.: 22 84 19 55, e-post: j.v.sigurdsson@iakh.uio.no

Orning og Sigurdsson har flere felles prosjekter som det er mulig å knytte seg til. Vi vil særlig nevne følgende:

1. Emosjoner, ritualer og politisk kultur i nordisk middelalder

Nyere middelalderforskning har fokusert mye på begreper som politisk kultur, ritualer og emosjoner. Felles for denne tendensen er et ønske om å studere middelalderens politiske

kultur som en distinkt annerledes kultur fra vår moderne, samtidig som man vil beholde tanken om mennesker som handlende aktører som har reelle valgmuligheter. Gjennom å se på ulike former for ritualisering, og for hvordan emosjoner spiller inn i politiske prosesser, åpnes det for en utvidelse av det politiske feltet forbi det institusjonaliserte. Følgende tema er blant de som kan egne seg for MA-oppgaver:

- Emosjoner i politikken: kalkulerte eller spontane?
- Kjærlighet, ydmykhet og herskermakt.

2. Borgerkrig, eliter og statsutvikling i Norden, ca. 1100–1270

Dette prosjektet tar for seg borgerkrigene i Danmark, Norge, Sverige og Island. I Danmark varte borgerkrigene fra ca. 1130 til 1160, i Norge og Sverige fra ca. 1130 til 1240 og på Island fra ca. 1220 til 1264. Dette mønsteret – med sine kronologiske variasjoner – viser etter vår oppfatning at dette ikke bare dreier seg om parallelle prosesser i de nordiske rikene, men også om en tett integrert nordisk utvikling, som også har tydelige forgreininger til resten av Nord-Europa. Av den grunn kan Norden med fordel behandles som en region, samtidig som impulser og påvirkning fra Det tysk-romerske riket, Baltikum og områdene som grenser til Nordsjøen kan trekkes inn i analysen. Aktuelle temaer for MA-oppgaver er for eksempel:

- Riksgrenser i Skandinavia
- Ideologier i verker som Gammelnorsk homiliebok, Fagerskinna, Saxo eller Svend Aggesen
- Kongemakt og helgenkult i Skandinavia.

3. Kunnskapssystemer i nordisk middelalder

Dette er et tverrfaglig prosjekt, der historie, norrøn filologi, kunsthistorie og arkeologi inngår. Prosjektet har som mål å studere relasjonene mellom ulike typer kunnskap i Norden (Danmark, Sverige, Norge og Island) i perioden ca. 800-1500. Studiet av kunnskap åpner for en rekke ulike tema og tilnærminger, som for eksempel kunnskapsproduksjon, kommunikasjonssystemer, fortidsbruk, hvordan kunnskap ble brukt til å skape sosiale distinksjoner og tolke verden, møtet mellom det førkristne og det kristne kunnskapssystemet, og hvordan tilegnelse av den kristne kunnskapen endret det nordiske samfunnet.

- Kan vi snakke om en spesifikk elitekunnskap?
- Hvordan og når ble det kristne kunnskapssystemet innført?

For alle de tre skisserte prosjektene gjelder det at vi ønsker å komme fram til tema for MA-oppgaver i dialog med studentene. Middelalderhistorie har et aktivt studentmiljø, og vi vil avholde regelmessige seminarer med studentpresentasjoner, samt seminarer der vi inviterer gjesteforskere til forelesninger og diskusjon. Det er også fullt mulig å skrive en oppgave i middelalderhistorie utenfor rammen av disse prosjektene.

Tingbokprosjektet/Familie, samfunn og økonomi 1500–1850

Professor Hilde Sandvik, tlf.: 22 85 57 41, e-post: hilde.sandvik@iakh.uio.no

Tingbøker, dvs. rettsprotokoller kan brukes som kilde til mange spørsmål. En kan sammenligne lov og rettspraksis, myndighetenes påbud og folkelige normer, likheter og forskjeller mellom distrikt, osv. Med bakgrunn i tingbøker har det vært skrevet masteroppgaver om ære, vold, trolldom, seksualitet, tyveri, løsgjengeri, tjenestefolk, barn, eiendomstvister, odel, arv og mye mer. Tingbøker fra flere steder i landet er nå skrevet av, og noen er digitalt tilgjengelige og dermed lett å lete i. Det er likevel en fordel å følge instituttets kurs i gotisk skrift for å kunne nyttegjøre seg kildene fullt ut. Her er noen forslag til oppgaver med utgangspunkt i tingbøker eller andre kilder:

Den unge arbeidskraften

Den førindustrielle økonomien i Vest Europa var helt avhengig av den store tilgangen av ung, billig, underordnet arbeidskraft. Det var vanlig at ungdom fra konfirmasjonsalder og fram til de giftet seg tok tjeneste. I tingbøkene kan vi studere arbeidskonflikter om lønn og lydighet, kontrakter og kost og sammenligne med lovens bestemmelser om tjeneste.

Seksualitet og samfunn

Seksuell omgang mellom ugifte, *leiermål*, var straffbart på 1600- og 1700-tallet, og barn født utenfor ekteskap hadde ingen rett til arv etter far. Tingbøker og kirkebøker kan brukes som kilde til hvordan lovene ble praktisert lokalt. En rekke hovedoppgaver og masteroppgaver har tatt for seg ulike distrikt i Norge og viser at det var betydelig variasjon både når det gjaldt andelen barn født utenfor ekteskap og levekårene for enslige mødre. Nye avskrifter av tingbøker gjør det mulig å undersøke flere områder. Nå er tingbøkene for Gudbrandsdalen fra 1600- og 1700-tallet skrevet av. «Leiermål i Gudbrandsdalen» er en mulig oppgave.

Ekteskap og eiendom

Med Christian Vs Norske Lov (1687) fikk mannen full råderett over hele boet, også over eiendom kona hadde brakt inn. Tidligere hadde han ikke kunne selge hennes eiendom uten hennes vitterlige samtykke. Saker om arv, kår, odel og skifte i tingbøkene er gode kilder til hvordan denne og andre lovendringer ble praktisert. En oppgave om dette kan ta for seg ett eller flere områder basert på tingbøker og pantebøker.

Kvantifisering av kjønnsarbeidsdelingen i Norge

I forbindelse med hovedmatrikuleringskommissjonen i 1820-åra ble det utarbeidet anslag over mengden manns- og kvinnearbeid pr. gård. Arkivet viser at det på østlandsgårdene ble regnet med tre kvinneårsverk og tre mannsårsverk pr. gardsbruk, men at det nordover var vanlig med ett kvinneårsverk, men bare 0,1 mannsårsverk pr. gård (Stein Tveite 1988). Arkivet er ikke brukt systematisk og det kan være interessant fra flere synsvinkler, som et forsøk på å kvantifisere kjønnsarbeidsdeling, evt. hva det faktisk kan fortelle om geografiske variasjoner i menns og kvinners innsats i norsk kombinasjonsøkonomi. Kilder på Riksarkivet i Oslo. Kyndighet i å lese gotisk skrift nødvendig.

Tollisteprojektet

Et unikt prosjekt med digitalisering av de gamle toll-listene fra 1700-tallet har resultert i en søkbar database, der både import og eksport til og fra Norge lar seg studere i detalj. Kildene kan med fordel kombineres med opplysningene i notarialprotokoller og kjøpmannsarkiv <http://toll.lokalhistorie.no/> Det er mulig å sammenligne havner, tidsperioder, vareslag m.m. Her er noen forslag til tema og mange flere kan tenkes:

- Innførselen av nye kolonivarer på 1700-tallet:kaffe, tobakk, sukker, krydder
- Alkoholimporten til Norge på 1700-tallet
- Tekstilimporten til Norge på 1700-tallet
- Importen av pyntesaker til Norge på 1700-tallet
- Jerneeksporten fra Norge på 1700-tallet; kanonkuler eller støpejernsovner?
- Trelasteksporten fra Norge på 1700-tallet
- Eksport av fisk fra Norge på 1700-tallet.

Fattigdomsprosjektet

I de kommunale arkivene finnes kildene til fattigdommens historie. Før den moderne velferdsstaten var fattigomsorg et kommunalt ansvar. En rekke forskjellige oppgaver er mulig. Se et utvalg temaer på Oslo byarkivs sider:

<http://blogg.oslobyarkiv.no/blog/category/prosjekter/fattigdom/>

Tidligmoderne kultur- og idehistorie

Professor Erling Sverdrup Sandmo, e-post: e.s.sandmo@iakh.uio.no

Jeg er interessert i å veilede innenfor et bredt spekter av kultur-, ide- og mentalitetshistoriske emner og i historiografi, altså historieskrivningens historie. Mulige temaer kan være:

Historiesyn, temaer og forklaringsmodeller i norsk og nordisk historieskriving på 1600- og 1700-tallet hos forfattere som Schefferus, Torfæus, Malling, Schøning, m.fl.

Flere av disse bøkene er kommet i moderne utgaver og er lett tilgjengelige. De er interessante, lite utforskede arbeider som jeg selv er ivrig etter å få lest systematisk og diskutert med studenter. For historiefaget slik vi driver med det i dag, har i all hovedsak sine normer og teknikker fra tiden etter 1800, og de eldre historikerne tenkte helt annerledes enn oss om hva som var historisk kunnskap, hva som var poenget med å skrive – og lese – historie, og om hvilken moralsk og politisk nytte fortiden kunne sies å ha. Det å studere disse forskjellene lærer oss både om fortidens historietenkning og om vår egen. Hva er det vi regner som selvsagt og sikkert? Hvilke verdier er det historiefaget forvalter nå, når vi sammenlikner med historikere som så det som sin hovedoppgave å lære bort moral? Er vi sikre på at vi ikke moraliserer, vi også? Er historiefagets utvikling bare fremskritt – eller har vi latt verdifulle innsikter og perspektiver ligge igjen på veien mot vår egen tid?

Reisebeskrivelser, eksotisme og orientalisme i Norden på 1600- og 1700-tallet.

Hvilke forestillinger hadde denne periodens mennesker om verden langt borte? De reiste langt mer enn før, kunne lese stadig mer om fjerne strøk, kulturer, mennesker og dyreliv – og måtte konfrontere det de så og lærte med det de hadde av kunnskap fra før. Hvordan gjorde de det? Hva var de opptatt av? På hvilke måter formet reisende sine fortellinger – og hva

slags beretninger var det etter hvert som dukket opp i tidsskriftene? Her finnes det mye materiale og en del oversiktslitteratur, men det finnes få eller ingen konkrete analyser av tekstene, deres forutsetninger og rammer og deres blanding av nøkterne opplysninger og det som for oss er ville røverhistorier. Studiet av alt dette lærer oss mye om fantasi, om troverdighet, om fordommer – og om nordiske samfunn i endring. Kanskje kaster det også lys over vår egen tids bilder av det fjerne og fremmede?

Musikkultur i Norge/Norden på 1700-tallet.

Mye historie handler om konflikter og problemer; mindre har foreløpig handlet om det som har gjort folk glade og interesserte – og det skyldes ikke at gleden og skjønnheten var uviktig. Musikken er et godt eksempel: Særlig på 1700-tallet var troen på musikkens kraft og evne til å danne og foredle mennesket enestående sterk, og det gjorde musikken både estetisk, moralsk og politisk viktig. Men hvordan kan vi forstå en slik tro? Preget den musikklivet i Norden? Hva kan dette musikklivet si om datidens mennesker og måten de så på seg selv på? Det finnes selvsagt musikkmateriale som det kan arbeides med i skjæringspunktet mellom historie og musikkvitenskap, men det finnes også en del tekster om musikk som kan brukes til å se på holdningene til den, vurderinger av dens virkninger, og oppfatninger av hva som er vakkert. Kanskje kan de oppfatningene utvide våre egne?

Jeg er selvsagt også åpen for å diskutere andre temaer.

Nordiske offentligheter, ca. 1500-1800

Professor Erling Sverdrup Sandmo, e-post: e.s.sandmo@iakh.uio.no

Hva var ”offentlighet” i tidlig-moderne tid, i en tid da kirken og kongen var ideologiske ”premissleverandører, sensuren var sterk, borgerskapet svakt – og toleransen for politiske uenigheter lite? Hvordan utvekslet folk meninger, hva leste de, og hva skrev de? Hva var de opptatt av? Dette feltet har vært gjenstand for stor nasjonal og internasjonal interesse de siste årene, men det finnes ennå ikke mye forskning på den norske og nordiske offentlighetens historie. Spesielt for Norges del er det likevel et stort kildemateriale av bøker og tidsskrifter som er lett tilgjengelige i digitalisert form gjennom Nasjonalbibliotekets bokhylla.no-sider. Jeg veileder gjerne studenter som vil orientere seg i materialet og skrive oppgaver innenfor forskningsfeltet som kunnskapshistorie, bokhistorie, kultur- og religionshistorie og politisk idehistorie

Myndighet og medborgerskap i Norden 1750–2000

Professor Hilde Sandvik, e-post: hilde.sandvik@iakh.uio.no

I dagens verden framstår Norden som en region med stor grad av likestilling og sterke individuelle rettigheter for kvinner. Den nordiske velferdsmodellen oppfattes som vellykket ved å kombinere høy kvinnelig sysselsetting med relativt høye fødselstall. Hva er de historiske forutsetninger for dette? Hva har lovgivningen i det 19. og 20 århundre betydd? Hva forteller politisk debatt og husholdenes organisering av arbeid og ressurser gjennom 250 år om holdninger og handlinger? Hvordan kan en forstå samspillet mellom myndighet og medborgerskap i det moderne demokratiets første faser, og i hundreåret etter at kvinner fikk stemmerett? Hvilke politiske allianser har hatt betydning for utviklingen?

Jeg foreslår oppgaver om

- 1863: Myndighet for ugifte kvinner: Hvorfor ikke for gifte? En analyse av debatt en i Norge i et nordisk og europeisk perspektiv. Kilder: I hovedsak stortingsforhandlinger og aviser.
- Eneveldets lover i praksis etter 1814: En undersøkelse av forvaltningspraksis om arv og skifte fram til 1854. Kilder: I hovedsak originalbilag til amtenes regnskaper i Revisjonsdepartementet.
- Stemmerettskampen i ett eller flere land, gjerne også utenfor Europa, fortrinnsvis basert på sekundærlitteratur.
- Valgdeltakelse og politisk aktivitet i Norge fra 1901 og framover i et kjønnsperspektiv.
- Statsborgerloven av 1888 og gifte kvinners statsborgerskap.
- Familiepolitikk og likestilling etter 1960.

Flere oppgaver kan diskuteres med veileder.

Riksarkivets historie

Professor John Peter Collett, e-post: j.p.collett@iakh.uio.no

Riksarkivet satte i gang et forskningsprosjekt i 2013 for å få skrevet sin historie til arkivets 200-årsjubileum i 2017 og ønsker at masterstudenter skriver oppgaver i tilknytning til dette

prosjektet. Studenter som velger emner fra Riksarkivets historie kan regne med god hjelp fra Riksarkivet til å finne frem i et rikholdig og lett tilgjengelig kildemateriale.

Emner for oppgavene kan velges fra hele 200-årsperioden fra 1817 til nå, og kan ha tilknytning til mange forskjellige sider av Riksarkivets og Arkivverkets virksomhet.

Nedenstående liste over emner må forstås som eksempler på hvilke temaer som kan være aktuelle:

Riksarkivet og riksarkivaren som «historiefagets forlengede arm».

Riksarkivet har siden 1840 vært ledet av historikere – flere av disse er kjente forskere som for eksempel Henrik Wergeland, Christian even og P.A. Munch fra 1800-tallet og Asgaut Steinnes og John Herstad fra 1900-tallet. Hvordan har Riksarkivets virksomhet vært formet av historiefagets utvikling og historieforskernes vitenskapelige interesser gjennom denne perioden? En masteroppgave vil naturlig konsentrere seg om en kortere periode innenfor dette langs tidsrommet.

Riksarkivet som statsforvaltningens hukommelse.

Riksarkivet og Arkivverket har vært faginstanser tilknyttet sentral- og lokalforvaltningen. Hvordan har relasjonene til den øvrige del av forvaltningen og til overordnede instanser utviklet seg gjennom tidene? Siden Arkivverket fastsetter regler for hva som skal tas vare på og hva som kan kasseres, ivaretar Arkivverket ikke bare servicefunksjoner overfor statsforvaltningen, men utøver faktisk myndighet over forvaltningen. Har dette vært et harmonisk forhold gjennom 200 år, eller har det vært konflikter og uenighet?

Riksarkivet som «kunnskapsbedrift».

Hva slags kunnskap har Riksarkivet og Arkivverket trengt for å utøve sine funksjoner? Når oppstod det en egen «arkivkunnskap» (som i dag er et studiefag ved Universitetet i Oslo), og hva består denne av? Hva slags folk har vært rekruttert til stillinger i arkivverket, og hva slags utdanning har disse hatt?

Hvordan sorterer Riksarkivet sine dokumenter?

Måten Riksarkivet har sortert sine dokumenter på, har endret seg fra starten til i dag. Ett av de viktigste trekkene er endringen fra «pertinens» til «provinciens» som sorteringsprinsipp. «Pertinens» innebærer at arkivet ordner materialet etter sine egne kategorier, etter de emner som arkivet selv bestemmer. «Provinciens» betyr at materialet ordnes slik det er blitt til, og

slik det er blitt systematisert av den instansen som har skapt materialet. Hva er det som har drevet frem slike endringer i sorteringsprinsippene?

Fra Riksarkiv til Arkivverk.

Etter hvert ble det opprettet desentraliserte arkiver (statsarkiver) til å supplere Riksarkivet. Hva var drivkreftene bak denne desentraliseringen, og hva ble forholdet mellom riksarkivaren som Arkivverkets leder, og de ulike statsarkivene?

Hvor viktig er Riksarkivet?

Riksarkivet fikk plass i stortingsbygningen som ble tatt i bruk i 1866, men det gikk ikke lang tid før arkivet ble kastet ut fordi Stortinget trengte plassen selv. Behovet for nytt hus til Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo var tidlig erkjent, men det tok mange årtier før de nye lokalene stod ferdige ved Sognsvann. Hva var det som gjorde at arkivenes behov ikke nådde opp i prioritering tidligere?

Hva er det som tas vare på, og hva er det som kastes?

Riksarkivet og Arkivverket har ikke bare som oppgave å ta vare på dokumenter, men også å kassere. Hvilke prinsipper er det som følges for å avgjøre hva som skal tas vare på, og hva det er som kan kastes? Har det vært kastet dokumenter som historikerne i dag gjerne skulle ha sett? Og hvem er det som blir hørt i forbindelse med at retningslinjer for kassasjon blir fastsatt? Ett nærliggende eksempel er hvilke eksamensbesvarelser ved universitetet som blir tatt vare på, og hvilke som kastes. (Vær ikke trygg på at dine egne besvarelser er kastet!)

Riksarkivet som heraldisk myndighet.

Blant de funksjoner som Riksarkivet er tillagt, er den å være sakkyndig myndighet for offentlig heraldikk. Riksarkivet behandler forslag til kommune- og fylkesvåpen som fastsettes av regjeringen etter Riksarkivets innstilling. Hvordan har Riksarkivet fått denne funksjonen, og hvordan er den utøvet? I internasjonal sammenheng står det norske Riksarkivet for særegne heraldiske prinsipper. Historien om hvordan disse er oppstått, er nøye knyttet til én person: Hallvard Trætteberg, som var kunstner, heraldiker og samtidig førstearkivar i Riksarkivet i en årrekke.

Studenthistorie

Professor John Peter Collett, e-post: j.p.collett@iakh.uio.n

Studentane har ikkje alltid hatt stor plass i universitetshistoria, men dei har alltid vore der. Den norske studentrørsla feirar i 2016 at det er 85 år sidan Norsk Studentsamband vart skipa i Bergen. Norsk studentorganisasjon (NSO) har eit større prosjekt om den politiske studentrørsla si historie i Norge, og det er behov for fleire masteroppgåver på feltet.

Studentrørslas historie dekkjer heile den organiserte aktiviteten norske studentar har gjort, men med hovudvekt på den moderne epoken. Masterstudentar som vel å skrive oppgåver knytt til dette prosjektet har høve til å gjøre nybrottsarbeid på eit felt med rik tilgang på kjelder, som gjev god trening i arbeidet som historikar. Det vil også bli lyst ut masterstipend.

Norske studentar før 1813

Det har blitt hevda at røtene til norsk studentorganisering og studentvelferd går tilbake til Universitetet i Rostock. Der var «Collegium Norvegianorum» eller «Bursa Olavi» ein slags samskipnad for norske studentar, tufta på at alle betalte ei avgift ved semesterstart som gjekk til ei kasse, der pengane blei omfordelt slik at også dei med veikast økonomi kunne studere. Korleis var livet for norske studentar før universitetet opna sine dører i 1813; kven var dei, kva studerte dei; kor heldt dei til? Frå 1500-talet til 1813 drog dei norske studentane til Københavns universitet – kva slag tilhøve møtte dei der?

Studentskandinavisme

Skandinavismen hadde si store tid i 1840- og 50-åra. Særleg godt gjennomslag fekk desse tankane hos studentane. Dette var på mange måtar ei studentleia rørsle. Studentar i Uppsala, Lund og København var først ute. Korleis stilte studentane i Christiania seg til skandinavismen, og i kva mon var skandinavismen óg ei rørsle som tok opp studentane sine egne behov og ynskjer?

Studentforeiningar

Generasjonane endrar seg snøgt i studentpopulasjonen. Endrar oppfatningane seg like raskt? Kva for brytningar oppstår mellom studentorganisasjonanes ulike funksjonar – faglege, sosiale, politiske, dei introverte og ekstroverte – i slike situasjonar? Det eksisterer eit rikt tilfang av kjelder frå ulike organisasjonar. Det Norske Studentersamfund har eit arkiv på 73 hyllemeter med kjelder tilbake til tidleg på 1800-talet. Der fins også kjelder frå *Demokratisk*

foredragsforening (1892–95) og *De norske studenters nationale union*. Sistnemnte vart oppretta i 1919, men lagt i 1924. Målet var å arbeide med å knytte band mellom studentar i dei ulike nordiske landa, men elles veit vi svært lite om kva denne organisasjonen dreiv med. Kva var føremålet og bakgrunnen for denne organisasjonen, korleis arbeidde han, og kvifor vart han lagt ned?

Studentpressa

Under Dusken kom for første gong ut i 1914, og er den eldste nolevande studentavisa i Skandinavia. I 1924 vart *Minerva* oppretta som studentavisa til Den Konservative Studentforening. *Universitas* (1946) og *Radio Nova* (1982) har vakse fram etter kvart. Korleis har det vore mogleg å drive slik presse, kva for rammevilkår og rekrutteringsgrunnlag har dei hatt? Kva kan slike media ha bidrege med for studentane? Korleis har studentpressa utvikla seg med omsyn til teknologiske endringar som radio, tv og internett? Har den redaksjonelle profilen og stilen vore ein forvarsel til utviklinga i mediene?

Studentsambandet under krigen

Korleis fungerte studentsambandet under okkupasjonen? Norsk Studentsamband (1940–45) var i funksjon under annan verdskrig. Arkivet etter denne organisasjonen (PA-0780) er fritt tilgjengeleg hos Riksarkivet. Arkivet består av saksmapper, korrespondanse, kopibøker og søknadar til Den Norske Lærestalt for Nasjonal Mannlig Ungdom og til statsgymnas i 1943-1944. Sambandet hadde kontakt både med sivile myndigheiter og med ulike delar av okkupasjonsstyret.

Kald krig

Under den kalde krigen vart det internasjonale studentsamarbeidet splitta i to organisasjonar. The International Union of Students (IUS) fekk ein vestvendt avløpar fire år etter skipinga i 1946. Norge deltok også då International Student Conference (ISC) vart oppretta i 1950. Korleis utvikla det internasjonale studentsamarbeidet frå Norges side seg under desse rammene?

Universitetslovene

Kva rolle har studentar hatt i utforminga av dei moderne universitetslovene etter 1955? Kva var studentane sine prioriteringar, og korleis vart arbeidet for å påverke avgjerslene gjort? Kva vekt la styresmaktene på dette?

Lik rett til utdanning?

Etter 1960 gjekk studentar frå å vere statistisk støy til å bli statistisk signifikante. I 1955 var det 5 600 studentar i Noreg, ikkje fleire enn i 1938. Men talet auka til 20 000 i 1965 og 54 000 i 1973. Korleis var det å vere student i Noreg under denne utdanningsekspløsjonen? Korleis møtte universiteta dei ulike tradisjonane studentane bar på, og korleis møtte dei kvarandre?

Grønt gras og raud front, politiske grupperingar i studentrørsla

Det norske ungdomsopprøret frå 1960-åra vart kanskje mest synleg ved Det Norske Studentersamfund. Her mobiliserte mange politiske grupper for å velje sine leiarkandidatar ved val, og på det meste var det over 5 000 røysteføre som deltok i vala. Kvifor fekk dette opprøret så stort utløp hos DNS, og ikkje andre stader i samfunnet?

Disiplin eller fridom?

Korleis arta kampen om disiplinærlova på slutten av 1970-åra seg? Det handla om ordensreglar med framlegg om vide fullmakter for dei tilsette til å utvise studentar. Studentane mobiliserte, og i denne saka vann dei fram. Kva kan forklare det?

DUK – et saklig samarbeid?

De utdanningssøkendes kontaktutvalg (DUK) vart oppretta i 1970-åra for at dei ulike elev- og studentorganisasjonane skulle samarbeide betre. I ei tid med vidtrekkjande politisering av fleire studentorganisasjonar, skulle DUK fungera som eit sakleg samarbeidsorgan på vers av politiske skileliner. I 1998/99 vart DUK lagt ned. Kva var denne paraplyorganisasjonen sin funksjon, korleis fungerte han i praksis, og kvifor forsvann han etter nesten tretti år?

Den globale studentstemma

Korleis har det internasjonale arbeidet i studentrørsla materialisert seg gjennom historia? Det internasjonale arbeidet i studentrørsla har vore omfattande. To døme er aksjonane for ungarske studentar i 1950-åra og arbeidet mot apartheid i Sør-Afrika. Arbeidet var breitt og mangfaldig. Kva kjenneteikna studentars engasjement for solidaritetsarbeid? Korleis jobba dei for å påverke i slike spørsmål, og nådde dei fram?

Studentar: vinnarar eller taparar?

Har studentar som gruppe vunne fram med sine kampsakar? Har aksjonar, brev og kampanjar hatt nokon tyding for auke i stipend frå Lånekassa, tal på studentbustadar og studieplassar? Eller er det andre omsyn som fører til at studentane vert vinnarar eller taparar? Nyttar det å studere i det heile tatt?

Korridorarbeid

Korleis har det organiserte lobby- og påverknadsarbeidet arta seg? Korleis har dei formelle og uformelle kanalane til politikarar blitt utnytta? Norsk studentorganisasjon med sine forgjengarar er truleg ei av dei mest erfarne, men vi veit lite om dette. Det er interessant å sjå både i Stortingsarkivet etter komitèarbeidet, i korrespondansen mellom partia og studentorganisasjonane og det er stort høve til å samle munnlege kjelder frå aktørane.

Venner, fiendar – eller frenemies?

Korleis har forholdet mellom Kunnskapsdepartementet og studentane vore? Korleis har departementet betrakta studentorganisasjonane? I 1993 spissa det seg til under eit tverrpolitisk studentopprør som mellom anna samla 15 000 studentar framfor Stortinget under slagordet «Hernes må fjernes». Men det er mange fleire døme på strategisk og taktisk samarbeid mellom politikarar og studentorganisasjonane enn på slike konflikhtar. Til dømes gjeld dette Kvalitetsreforma i starten på 2000-talet. Korleis har tilhøvet mellom departement og studentorganisasjonar endra seg over tid?

Studentar i Universitets- og høgskolerådet

Eit gryande samarbeid mellom universiteta vaks fram i 1950-åra, først som uformelle rektormøte, etter kvart meir formalisert. Det førte til at Det norske universitetsråd vart oppretta i 1977, som eit samarbeidsorgan fire universitet og seks vitskapelege høgskolar. Studentane vart representert gjennom leiinga i Norsk studentunion (NSU). Tilsvarende utvikla det seg for høgskulane med Studentenes landsforbund (StL). Kva for rolle har studentar hatt i slike fora?

Liknande problemstillingar kan knytast til andre institusjonar der studentane har hatt fast representasjon over tid, som Lånekassen, samskipnadane og ulike styringsorgan ved utdanningsinstitusjonane.

Utvikling av studentdemokratia

I dag har studentar ved universitet og høgskular ei rekke demokratiske studentorgan på ulike nivå som tek avgjersler. Korleis har desse blitt etablert? Kven har vore pådrivarar for utviklinga av studentdemokratia, kva for interessentar har vore involvert? Valdeltakinga har stort sett vore svært låg. Korleis vert legitimiteten ved slike organ halde ved like over tid, korleis taklar dei gjennomstrømming og utskifting av folk?

Mellom embetsmannsstat og ettpartistat. Norsk politisk kultur fra 1814 til 1970-årene

Professor Odd Arvid Storsveen, tlf. 22858183/97733392, e-post: o.a.storsveen@iakh.uio.no

Vanligvis betraktes 1814 som startpunktet for det moderne Norge, med etableringen av en norsk nasjonalstat, innføring av en ny konstitusjonell politisk orden og lovfesting av grunnleggende rettigheter for befolkningen. Men veien fra 1814-grunnloven til vår tid var ikke enkel og rettlinjet. Den nye politiske kulturen som oppstod, ble skapt gjennom strid og konflikter. I det første halve århundret etter 1814 er Norge blitt betegnet som embetsstandens stat. Men embetsstanden ble utfordret, både i og utenfor Stortinget. Gjennombruddet for et parlamentarisk styre der regjeringen måtte støtte seg på Stortinget, ledet til en periode med stadige regjeringsskifter og betydelig utenomparlamentarisk opposisjon. Etter 1945 var imidlertid Norge preget av Arbeiderpartiets flertallsregjeringer, og historikeren Jens Arup Seip snakket polemisk om en «ettpartistat». På 1960-tallet ble så denne styringsformen avløst av en mer kompleks politisk kultur med et mangfold av påvirkninger, både fra høyre og venstre kant. Politiseringen av hverdagen tok fatt.

Har den nasjonale rammen for politiske uttrykk i Norge likevel vært nokså trang? Hvor mangfoldig er egentlig den politiske tradisjonen i vårt land? Her har jeg delt inn i tre tidsepoker med til dels sammenfallende temaer der dette spørsmålet kan belyses.

En norsk embetsmannsstat, 1814–1884

- Diskusjoner og teorier om embetsmannsstaten (Seip, Sejersted, Slagstad, m.fl.).
- Stortingsvalg og avstemninger.
- Regjeringen, stattholderne, den norske regjeringsavdelingen i Stockholm.
- Politiske eliter / politiske ledere (Schweigaard, Fr. Stang, Johan Sverdrup).

- Utenomparlamentarisk aktivitet (bondevenner, arbeiderforeninger, skytterlag, stemmerettsforeninger).
- Politiske aviser.

Norsk parlamentarisme, 1884–1940

- Partier, samlingsforsøk og splittelser (Steen, Hagerup, Michelsen, Knudsen).
- Arbeiderpartiet på Stortinget.
- Nye partidannelser (Radikale Folkeparti, Bondepartiet, Samfundspartiet).
- Anti-parlamentariske holdninger (Frisinnede Venstre, Fedrelandslaget, NS, anarkister).
- Utenomparlamentariske bevegelser (avholdssak, målsak, ungdoms- og studentgrupper).
- Politiske aviser, agitasjonsblader, pamfletter og satiremagasiner.
- Demonstrasjoner og opptøyer.

Norsk politisk kultur etter 1945 – ensretting eller mangfold?

- Stortinget under Arbeiderpartiets flertallsstyre (1945–1961).
- Opposisjonen mot Arbeiderpartiet.
- Utenomparlamentariske kampanjer (Nei til NATO, Nei til atomvåpen, Nei til EEC/EF, m.fl.).
- Partipolitiske ungdomsorganisasjoner
- Tverrpolitiske organisasjoner (natur- og miljøvern, solidaritetsarbeid)
- Stemmer utenfor den sentrale politiske arena (feminister, studenter, homofile, fremmed-arbeidere, samer).
- Politisk debatt i radio og TV, og politiske medier (NÅ/Libertas, Anders Langes avis, Orientering, Pax/Kontrast, m.fl.).

Offentlighet og ytringsfrihet i Norden 1815–1900

Professor Odd Arvid Storsveen, tlf.: 22858183/97733392, e-post: o.a.storsveen@iakh.uio.no;

professor Hilde Sandvik, tlf.: 22855741, e-post: hilde.sandvik@iakh.uio.no; førsteamanuensis II Ruth

Hemstad, tlf.: 93437312, e-post: r.s.hemstad@iakh.uio.no]

[UiO:Norden nettside](#)

Debattene og konfliktene rundt ytringsfrihetens dilemmaer og offentlighetens grenser er ikke av ny dato. I et historisk perspektiv er det grunn til å påpeke at dagens ordninger, med

utstrakt ytringsfrihet og en relativt velfungerende offentlighet, er et resultat av kamp, konflikt og gradvise endringer, og at utviklingen verken har vært lineær eller samtidig i de nordiske landene.

Hvilke begrensninger og utfordringer har utviklingen av en friere offentlighet møtt i de nordiske landene? Hvordan og når slo ytringsfrihet gjennom i Norden, hvordan har ytringsfrihetens grenser blitt definert gjennom skiftende tider og regimer, og i hvilken grad og på hvilke måter var ytringsfriheten begrenset til et bestemt segment av befolkningen – den myndige borger? Dette er noen av spørsmålene som skal undersøkes i det nye nordiske tverrfaglige prosjektet ved Universitetet i Oslo, Offentlighet og ytringsfrihet i Norden, 1815–1900 (treårig prosjekt 2016–2018). Prosjektet er en del av UiO: Norden, et av tre tematiske hovedsatsinger ved UiO: www.hf.uio.no/forskning/uio-norden. Prosjektet vil undersøke de historiske forutsetningene for fremveksten av ulike offentligheter, og de ulike vilkårene for ytringsfrihet, i de nordiske landene etter 1815 i et internasjonalt perspektiv. Det skal gjøres ved å se på de historiske, rettslige, politiske og kulturelle vilkårene for utviklingen av en friere offentlighet i de nordiske landene gjennom den formative fasen på begynnelsen av 1800-tallet til en gradvis bredere offentlighet mot slutten av århundret.

Følgende temaer kan være aktuelle som MA-oppgaver:

Stortingsforhandlinger og offentlighet

«Offentlighed er Sjælen i et konstitutionelt Samfund» fremholdt Ole Gabriel Ueland på Stortinget i 1836, for å begrunne utgivelsen av selve debattene, slik de var blitt gjengitt i Storthings-efterretninger 1814–1818, og igjen fra 1836. Hvordan ble offentlighet om debattene, gjennom referater i avisene og gjennom Stortingets utgivelser, diskutert på og utenfor Stortinget i tiårene etter 1814, da Grunnloven fastslo at Stortingets forhandlinger skulle offentliggjøres ved trykken?

Reiseliv og offentlighet

Mange reisebeskrivelse fra Norge på begynnelsen av 1800-tallet fremholder den lesekyndige norske bonden som diskuterer politiske spørsmål. Hvordan behandlet ulike lands reiselitteratur temaer som offentlighet, bokkultur og presse i Norge, og i hvilken grad inngikk reiseskildringene selv i en politisk offentlighet? Er det forskjeller i beskrivelser av slike forhold i Norge, Sverige og Danmark?

Kommisjoner og offentlighet

I en rekke konfliktspørsmål på 1800-tallet ble offentlige kommisjoner nedsatt for å gjennomføre undersøkelser. Flere av disse kommisjonene hadde en påfallende åpen og offentlig karakter. Både medlemmer og mandatet for undersøkelsene kunne påvirkes av opinionen, dessuten var utspørringene offentlige og kunne bli gjengitt og drøftet i tidens presse og andre publikasjoner. I 1827 undersøkte en kommisjon det såkalte teaterslaget i Christiania, i 1829 ble en kommisjon nedsatt i etterkant av Torvslaget på Christiania Torv 17. mai 1829. Forsvarsspørsmål ble også gransket av ulike kommisjoner. Hva slags rolle spilte kommisjonene for offentligheten og borgernes innsyn i politiske og rettslige prosesser? Her er det også aktuelle svenske eksempler.

Utenomparlamentarisk aktivitet og offentlighet

Hvordan brukte foreninger og lag i ytterkant av det etablerte politiske liv offentlige kanaler for å nå fram med sine budskap og i hvilken grad kom de til orde? Hvordan så forholdet mellom utenomparlamentarisk aktivitet og offentlighet ut gjennom ulike deler av 1800-tallet, for eksempel for bondevenner, arbeiderforeninger, skytterlag, kvinneforeninger og stemmerettsforeninger?

De patriotisk-liberale politiske strategene

Jonas Anton Hielm og P.P. Flor var lederskikkelser blant Stortingets mer radikale menn. Begge var fra embetsmanns- og handelsborgerslekter, men henvendte seg til mer eller mindre opposisjonelle bønder for å prøve å skape en større, mer samlet opposisjon. I 1821 klarte de det delvis, da «den Flor-Hoelske opposisjon» samlet seg om en felles plattform i pengepolitikken. Men alle slike politiske koalisjoner forble kortvarige, blant annet fordi ideen om partier var svært lite populær på den tiden. Hvordan arbeidet Flor, Hielm og andre gjennom offentligheten, særlig i *Det Norske Nationalblad*, for å samle opposisjonen?

Debatt om lovgivning i Stortinget

Det var et stort behov for å utarbeide nye lover i den nye staten, men arbeidet gikk trått de første 15 årene, blant annet på grunn av en ikke-fungerende lovkomité og et nødvendig fokus på pengepolitikk i Stortinget. Hvordan ble arbeidet med nye lover diskutert i offentligheten? Hvor stort rom ønsket man at det skulle være for representantene med hensyn til å komme med egne lovforslag? Her kan man for eksempel sammenligne ytringer i en moderat opposisjonell avis som *Morgenbladet* med radikale *Det Norske Nationalblad*.

Juridiske diskusjoner om Grunnlovens § 100

Hvordan ble Grunnlovens § 100s mange forbehold og unntak fortolket opp mot det eksisterende lovverket i rettssystemet? Ærekrenkelsesdommene mot redaktører på 1820–30-tallet kan være en aktuell innfallsvinkel.

Aviser, trykkefrihet og offentlighet

Offentlighet og trykkefrihet var et tema som ble ivrig diskutert i pressen i årene etter 1814, da Norge med et slag fikk en politisk offentlighet og en grunnlovsfestet trykkefrihet. Hvordan ble trykkefrihet og offentlighet diskutert i samtidige politiske aviser og tidsskrifter, pamfletter og satiremagasiner? I hvilken grad ble det referert til tilsvarende diskusjoner i skandinavisk og europeisk presse og i andre publikasjoner?

Den utøvende makts informasjon om opposisjon i Norge og Sverige 1815–1856

Rapportene fra stattholderne i Norge 1815–1856 til Carl Johan og Oscar I gir innsyn i hvordan myndighetene overvåket og kartla politisk opposisjon i Norge. I Riksarkivets avskriftsamling finnes rapportene fra Mörner, Sandels, Platen og Løvenskiold. Rapportene til Carl Johan er skrevet på fransk, men de fins også trykt med sammendrag på norsk. Løvenskiolds rapporter til Oscar I er på dansk, og finnes maskinskrevet og snart digitalisert. Oppgaver kan ta for seg rapporter fra en eller flere perioder med politisk uro (1816–1818, 1828–30, 1848–51, 1852–53) og sammenligne beskrivelsene av uroen. Sammenligning med tilsvarende kartlegging av svensk opposisjon er mulig basert på eksisterende svensk historieforskning.

Copper in the Early-Modern World. A Comparative Study of Work and Everyday Life in Falun and Røros

Professor Kristine Bruland, e-post: kristine.bruland@iakh.uio.no.

Post-doktorand Kristin Ranestad

Høsten 2015 startet et nytt forskningsprosjekt (finansiert av Norges Forskningsråd) og to masterstudenter ble tilknyttet prosjektet. Vi kan inneværende semester tilby veiledning av ytterligere to masterstudenter - som kunne ønske å skrive oppgave innenfor prosjektets

ramme. Prosjektet undersøker den historiske utviklingen ved Skandinavias to største kobbergruver i tidlig moderne tid, nemlig Falun gruver i Sverige og Røros gruver i Norge. Disse gruvene produserte og eksporterte kobber til store deler av verden og spesielt Falun fikk en fremtredende posisjon. Situasjonen endret seg utover 1700-tallet med den britiske industrielle revolusjonen og den sterke veksten i kobberproduksjonen i Swansea - verdens nye «copperopolis». Prosjektet spør hvordan disse endringene påvirket Røros og Falun økonomisk, kulturelt, og sosialt. Vi undersøker gruve drift, arbeiderne og arbeidsgiverne, og sammenligner utviklingen i Falun og Røros. Men vi vil også gå utover lokalsamfunnene og følge gruvens verdensomfattende forbindelser og betydningen av disse. Prosjektet støtter seg på tilnærminger som mikro-historie, nyere globalhistorie, sosialhistorie, og teknologisk og økonomisk historie.

Prosjektet er et samarbeid mellom IAKH og Uppsala Universitet og ledes av Kristine Bruland (IAKH) og Gøran Rydén (Uppsala universitet). Prosjektgruppen inkluderer masterstudenter, doktorgradsstudenter, en forsker og to post-doktorander, og vi vil gjerne rekruttere to nye masterstudenter. Interesserte studenter bes ta kontakt via e-post kristine.bruland@iakh.uio.no (tel. 91713939) og kristin.ranestad@iakh.uio.no (tel. +47 91580511/+45 25708065).

Folkebevegelser – i Norge, Norden og verden

Professor Knut Kjeldstadli, tlf.: 22 85 82 38, e-post: knut.kjeldstadli@iakh.uio.no

Kollektiv handling er kjent tilbake til slaveopprør i Roma. Men sosiale bevegelser, som organiserte og vedvarende forsøk på å endre samfunnet, oppstod i bruddtida mellom et tradisjonelt og et moderne samfunn. Noen forble reint lokale; de fleste arbeidet innenfor nasjonalstatens ramme, om enn ofte med et sterkt internasjonalt nettverk. I dag sier én diagnose at tida for kollektiv handling er over; en annen at en er inne i en reformativ fase, der transnasjonale bevegelser, over landegrensene, er i ferd med å dannes.

I et tverrfaglig samarbeid mellom historie (Kjeldstadli, Hilde Sandvik, Odd Arvid Storsveen, kjønnsforskning (Beatrice Halsaa), sosiologi (Lars Mjøset) og teologi (Dag Thorkildsen) er det under oppstarting et komparativt prosjekt om:

Sosiale bevegelser – sentrale for nordisk samfunnsutvikling?

Religiøse bevegelser, arbeiderbevegelser og kvinnebevegelser ca. 1800 til 2015.

En tese her er at disse bevegelsene har bidratt sterkt til et samfunn preget av relativ utjamning og likhet, og anerkjennelse og deltaking for folkelige klasser og grupper. Spørsmål som stilles, er:

- Hvordan har de tre bevegelsens krav påvirket institusjonene og blitt inkorporert i de nordiske statene?
- Hvordan har institusjonene påvirket bevegelsene; hvordan har de eventuelt blitt kooptert og deres representanter sjøl blitt en del av eliten?
- Hvordan har forholdet over tid vært mellom bevegelsens organisasjoner, og mellom disse og de nordiske statene?
- Hvilken rolle har bevegelsene spilt i vekslingen mellom faser av stabilitet og situasjoner preget av brudd og krise (1880-åra, 1930-tallet, 1970-tallet)?
- Hvordan har bevegelsene samarbeidd med hverandre på tvers av landegrensene?
- Hva slags maktressurser og legitimeringsstrategier har bevegelsene tatt i bruk

I tillegg til oppgaver om Norden finns det en rekke andre temaer innen feltet folkelige, sosial bevegelser:

- Fagorganisering i sosiale mellomsjikt og «nye grupper», som IT-bransjen
- Samtidshistorie om organiseringen av arbeidsinnvandrere
- De faglige internasjonales overgang til å bli «global unions»
- Fagbevegelsens arbeid for å holde oppe organisering og posisjoner i ulike europeiske land
- La Via Campesina – den internasjonale småbondeorganisasjonen
- Kvinnebevegelsenes internasjonale nettverk – i første og andre runde med feminisme
- World Social Forum, European Social Forum, Norsk Sosialt Forum
- Spenningen mellom kjønn, klasse og etnisitet som utgangspunkt for kollektivdanninger
- «Nye» ideelle ungdomsorganisasjoner, som Natur og Ungdom, Press, Changemaker
- Fremmedarbeiderforeningen på 1970-tallet
- Nasjonale organisasjoner blant innvandrere
- «Advokatororganisasjoner» for innvandrere
- Asylbevegelsen innen den norske kirken
- Partier og bevegelser som arenaer for individuelle karrierer
- Frivillige organisasjoner i spenningen mellom ideell bevegelse og forretningsforetak
- Avholdsørsla – defensiven etter tapet i folkeavstemningen i 1926
- Har det funnes høyre-radikale, høyrepopulistiske og liberalistiske folkebevegelser?

Global migrasjon og sammensatte samfunn

Professor Knut Kjeldstadli, tlf.: 22 85 82 38, e-post: knut.kjeldstadli@iakh.uio.no

Vandring er ikke et nytt fenomen; mennesker har vandret så lenge de har funnes. Men omfanget har økt i moderne tid. Sjøl om ikke mer enn to-tre prosent av menneskeheten bor utafor opphavsstaten, preger migrasjon som djupt preger både de samfunnene migrantene vandrer inn i og migrantene sjøl. Studiet av migrasjon reiser en rekke spørsmål: Hvorfor har mennesker dratt fra opphavsstedet – etter invitasjon, på leiting etter arbeid eller på flukt? Hvordan er de blitt møtt av de ulike historiske statenes innvandringspolitikk – og av internasjonale rettsregimer og avtaler? Hvordan har befolkningen sett «de andre» – innen landet og i andre deler av verden? Hvordan har møtene vært mellom nykommerne og dem som har bodd i området fra før? Hvilke bidrag har immigranter hatt med seg til mottakerlandene? Har det funnes en egen politikk rettet mot innvandrere og minoriteter? Hvordan har utviklingen vært over tid, både når det gjelder de historiske innvandrernes sosiale plassering og hvorvidt de har opprettholdt seg sjøl som egen gruppe.

I forbindelse med prosjektet og bokverket «Norsk innvandringshistorie» I–III, 2003 ble det skrevet om lag 40 oppgaver. Og seinere har flere kommet til. For tida er det under arbeid blant annet en oppgave om politiets rekruttering av minoriteter:

Blant mange mulige temaer kan nevnes:

- Partienes ekskludering/inkludering av minoriteter
- Statlige etater i «innvandringsfeltet» og i «inkluderingsfeltet»
- Asylbevegelsen innen den norske kirken
- Eksplisitt og implisitt nasjonsforståelse i skolen – i ulike land
- Oslo-industrien og 1970-tallets «fremmedarbeidere»
- Akademia og ansatte med ikke-norsk landbakgrunn
- Innvandreres livshistorier som en inngang til å fortelle innvandringshistorien «innenfra og nedenfra»
- Interne offentligheter: foreninger, institusjoner og massemedia i ulike innvandremiljøer
- Fremmedarbeiderforeningen på 1970-tallet
- Nasjonale organisasjoner blant innvandrere
- «Advokatororganisasjoner» for innvandrere
- Morsmålsundervisning og morsmåls lærere
- De katolske menighetene i Oslo – flernasjonale smeltedigler?
- Ulike feminismer i offentligheten
- Sjøfolk på norske skip
- Utvandring fra Norge: Spania, USA, Sverige

Personalforeningen ved Gaustad sykehus' historie

Professor Knut Kjeldstadli, tlf.: 22 85 82 38, e-post: knut.kjeldstadli@iakh.uio.no

Den tidligere Personalforeningen ved Gaustad sykehus ønsker å få belyst sin historie, fra stiftelsen i 1913 til den ble fusjonert med andre foreninger i 2011. Foreningen har utlyst 50 000,- i stipend til den som vil skrive innen dette feltet. Foreningen skisserer mulige problemstillinger i teksten nedenfor. En masteroppgave kan neppe dekke alle disse spørsmålene, men må skjære ut noen sentrale forskningsspørsmål.

Hva var bakgrunnen for at personalet organiserte seg i Gaustad Asylpersonales Forening i oktober 1913? Hva var arbeidsvilkårene på det gamle asylet? Hvilke kamper sto fagforeningspionerene i? I hvilken grad er fagforeningens historie knyttet til Gaustad asyls historie? Her finnes noe, men ikke mye sammenfattet historie, som det vil være av sannsynlig stor interesse å systematisere, både når det gjelder behandlingen som ble gitt pasientene, arbeidsforholdene for de ansatte og som en del av fagbevegelsens historie som i liten grad er kjent. Personalforeningen var den første av slitt slag i Norge, og leverte etter hvert også sentrale tillitsvalgte til Norsk Kommuneforbund. Også senere er personalforeningens historie tett knyttet til utviklingen i psykiatrien, for eksempel når det gjelder grad av faglighet og utdanning for personalet, der foreningen delvis bidro direkte til utdanningstilbudene (særlig de såkalte pleierkursene).

Under krigen ble fagforeningsmiljøet knyttet til den generelle motstandskampen, og sykehuset ble brukt som lokale for illegal sanitet og som base for enkelte sabotasjeaksjoner.

Fra 70-tallet ble foreningen gradvis påvirket av unge og engasjerte tillitsvalgte, i stor grad knyttet til ml-bevegelsen. Dette førte til skarpe konflikter med eldre sosialdemokrater og mye engasjement. Foreningen utviklet seg til å bli svært aktivt, med engasjement både for tradisjonelle lønns- og arbeidsmessige betingelser og forholdene for psykiatriens pasienter. Gaustad personalforening, som var navnet på denne tiden, bidro også aktivt som opposisjon til den sentrale fagbevegelsen, og som aktiv påvirker til utviklingen av Arbeidsmiljøloven.

Ut over 80- og 90-tallet ble foreningen stadig mer engasjert i kampen for psykiatriens betingelser, og var det sentrale elementet i et markant aktivt miljø blant de ansatte på Gaustad. Engasjementet fikk en rekke uttrykk i media, og noen av kampene ble også rikssaker. På 2000-tallet var foreningen offisielt nedlagt som en fusjonert del av Aker

sykehus, men opprettholdt det samme høye aktivitetsnivået under navnet Gaustadklubben. I denne perioden ble engasjementet for psykiatriens vilkår også en del av motstanden mot de store endringene i sykehusvesenet etter innføringen av sykehusreformen i 2001 (Lov om helseforetak), og som sådan også tett knyttet til debatten rundt sykehussammenslåingene i Oslo. I 2011 ble Gaustadklubben nedlagt, etter omfattende fagforeningsfusjoner i Oslo universitetssykehus.

The Reckoning: Judicial Efforts to Deal with War Crimes and Contested Pasts

Førsteamanuensis Kim Christian Priemel: kcpriemel@posteo.de

Since the late nineteenth century legal procedure has become a key instrument of coming to terms with the legacies of war, genocide and mass atrocities, with occupation, collaboration and civil war. From the trial of Henry Wirz in 1865 to the Nuremberg war crimes after World War II, and from the My Lai massacre court martial to the contemporary cases before the International Criminal Court, the courtroom has become a central arena not only to determine the boundaries of military action but also to discuss historical responsibility and causality. Criminal (and other) trials are not merely, in some cases not even primarily held to mete out due punishment but to account for and understand crimes as well as to establish ethically superior alternatives. Yet the development of international criminal law is no triumphal march. Ever since the codification of the rules of war during the American Civil War and subsequent efforts to agree on international terms lawyers and politicians have contested and constantly re-negotiated where exactly the lines between ‘right’ and ‘wrong’ run. In practice, increasing codification of international criminal law has coincided with consistent willingness to disregard these same rules if this was deemed politically or economically expedient. Rather than a straight success story, the history of international criminal law and especially that of war crimes trial offers the possibility to investigate changing patterns of political determination, public response, and academic reasoning, and to place these developments in broader contexts, both (inter) national and over time. Within this broad field, I encourage and would like to assist students to develop their own research project from one of the following areas. Language of supervision and feedback will be English; theses can be written in English, German, or French.

1. Trying World War II crimes at home and abroad

Like many other European countries Norway was occupied by Nazi Germany during World War II. After liberation, various trials were held to deal with war criminals from the ranks of police and SS although most proceedings concerned treason by members of the Quisling regime. At the same time, several former occupants were tried before other courts elsewhere but for crimes committed in Norway, including General Lothar Rendulic at Nuremberg and several police officers who were convicted in Poland. The project might start by analysing the Norwegian debates of and reactions to the respective trials, keeping in mind the very different conditions under which these proceedings were held in Oslo, Nuremberg and Łódź. Comparative perspectives could inquire into varying notions of justice and retribution, due process and fair trial, judicial accounting and historical narratives. Alternatively, or complementarily, these might provide in-depth analyses of individual trials such as Rendulic's case.

2. Conceptualising war crimes in a non-warring nation

Perhaps not that surprisingly much of the theorising about the rules of war (and their infringements) has been done by those nations most heavily and/or regularly involved in wars in the modern era. With the Swedish-Norwegian War in 1814 a rather remote memory, the question arises how Norwegian protagonists have conceived of war crimes as a politico-juridical problem over the past 150 years. As mostly outside observers (or victims of aggression), how was modern warfare understood, which problems were identified, which remedies suggested? How did the Cold War and Norway's prominent role in the United Nations affect the debate? And (how) did this discourse change with the integration of Norwegian units in UN- and NATO led assignments in the former Yugoslavia in the 1990s or Afghanistan in 2001? Comparative views on the other Scandinavian arenas of discussion might prove worthwhile.

3. When good guys do evil: 'blue helmets' and war crimes

The UN peacekeeping missions are supposed to be the good guys, saving innocent civilians from aggression, keeping warring parties off each other's throats, providing safety and stability. Unfortunately, the record of the so-called blue helmets is more ambiguous with notably failures such as the Srebrenica massacre. Over the past 25 years the peacekeeping missions have come under increasing scrutiny, both with an eye to their efficiency and to their conduct. Questions whether or not UN-mandated troops have conducted their missions legally concern strategic decision such as in Bosnia as well as individual cases of theft, abuse, rape, and murder which are frequently reported notably from missions on the African

continent. These incidents raise fundamental questions such as whether or not warfare can truly be regimented, which safeguards are required, and not least of all whom the United Nations and their Security Council actually sent out to fight (or not to). These questions can be tackled on various levels, including the UN's own response to the peacekeeping missions' problems, member states' and NGOs' reactions, public debate, and disciplinary and legal consequences.

The End of the World of Print

Førsteamanuensis Kim Christian Priemel: kcpriemel@posteo.de

Printing has been one of the most important technologies – if not the most important – over the past 500 years. For centuries the production, transmission, and reception of knowledge and information have depended on printed media: books, newspapers and periodicals but also catalogues, newsletters, tickets, buttons, banners, packaging, etc. In short, beyond the spoken word communication was long near-synonymous with reading, and reading implied writing, typing, and most of all printing. Those involved in the production of print often enjoyed the benefits of enhanced social status, from literary men and women to newspaper tycoons and print workers who have often been called the ‘aristocrats’ of the labour movement. With the advent of electronics and digital technologies, however, the situation has been changing dramatically over the past six decades. Other media, notably TV and online, have cut away monopoly of print, and the oft-cited information age (and its container, the so-called knowledge society) is characterised by virtual rather than printed communication. What does this imply for the protagonists of the printing and publishing industry, writers, journalists, publishers, printers, distributors – but also readers? How are they affected by, how do they cope with, and how do they bring about change? And are we truly fading out of print? –Within this broad field, I encourage and would like to assist students to develop their own research project from one of the following areas. Language of supervision and feedback will be English; theses can be written in English, German, or French.

1. Out of Print? The Fate of Norwegian Publishing

Starved from access to printed information both newspaper and book publishing boomed across Europe after 1945. The continuing competition of radio and the addition of TV, at least initially, did little to reduce the demand for print, in fact, it even produced additional demand. And yet, from the 1960s certain segments of printed media witnessed a decline, especially evening and daily newspapers. Book publishing, too, would go through repeated crises from the 1970s. Different patterns of media consumption contributed to these

processes but also technological innovation and international competition. Possible theses might explore the business histories of individual publishers (both those who managed to remain in business and those less successful) or of the different segments of the publishing industry (popular books, academic publishing, newspapers, journals and other periodicals). Other possible topics might include how economic concerns relate to political debates on media plurality, the freedom of the press, etc.

2. The other side of printing. Packaging, advertising & Co.

Printing is not identical with publishing. In fact, the bulk of print products do not come in the shape of books and newspapers but as packaging, advertisement, stationery, etc. Less conspicuous than high-brow literature and popular entertainment, they are ubiquitous in our everyday life – from the wrapping of our cookies to the Volvo posters on the street – but are often overseen. Yet, not only did the production of packaging, catalogues, advertisements, etc., undergo similar transformations, theirs is also a different story, one of growth rather than decline. Topics might explore case studies from individual businesses, drawing on corporate records and oral history, or might provide an overview of the industry's evolution (in Norway but possibly also elsewhere in Scandinavia or Europe) since World War II.

3. Aristocrats? Printing trade unions in Norway in the twentieth century

Printers have traditionally been in the vanguard of labour movements. Well-educated, well-organised and well-funded their unions have been vocal representations of their members' interests and, despite their usually smaller numbers if compared with manufacturing, agriculture, services, etc., exceptionally influential vis-à-vis both employers and politicians. However, the transformations in technology and international markets reversed the fortunes of print unions across the world, rapidly reducing their employment opportunities and weakening their bargaining power. In many countries printers' unions would ultimately merge with bigger trade unions by the new millennium. While the general trend appears to be broadly similar internationally, the dynamics of this transformation differ greatly, depending on different cultures of industrial relations. Conflict-driven cases such as the British were marked by dramatic clashes and significant suffering while others managed to negotiate phased transformations. Where does the Norwegian case – notably the Norsk Grafisk Forbund – stand in this story, and how did Norwegian unions (and their members) experience the fundamental transformation of their trade, their professional identities, and their economic and social status in the latter half of the twentieth century? These questions might be approached through either national or local case studies.

4. Reading/Non-reading? Debates about literacy, reading-habits, and cultural capital

Printed products, notably books and newspapers have always been more than media; they have been and still are measures of both individual and societal status and development. Mediaeval noblemen acquired large libraries not so much for reading but for purposes of representation and the output of printed works serves as one indicator of ‘development’ to this day. Debates on how many books, papers, etc. are read by how many people serve to evaluate (and criticise) the cultural and intellectual standard of societies but they also reflect on the strength of national economies: the so-called PISA shock in many European countries resulted largely from the fact that limited literacy and comprehension implied a reduction in what has come to be known as ‘human capital’. Since the second half of the twentieth century national alliances of politicians, publishers, and academics – but also international protagonists such as the EU, UNESCO and the OECD – have therefore engaged in exploring and measuring the reading habits of their respective populations, producing data and studies of who reads what, how often, and to which effect. This statistical data and analytical results shed light on trends in the consumption of print which deserve attention. But these sociological, marketing, and related efforts are also of great interest in their own right: why and how do social elites come to detect problems in reading; how do they conceptualise these; and what ‘scientific results’ are thereby produced?

Consumption Societies in Modern History (19th and 20th centuries)

Førsteamanuensis Veronique Pouillard, kontor NT522, tlf.: 22 85 72 04, e-post:
veronique.pouillard@iakh.uio.no

Consumption has become central in defining human activity. What we choose to consume, and what we refuse to consume, has become an important part of how we define ourselves. This research project bears upon the history of consumer societies in the West during the 19th and the 20th centuries. Three specific fields of research within the history of consumption societies are developed below: consumer advocacy, persuasion, and fashions. Studies should focus on precise examples or cases, whether based on Norwegian or foreign sources, situated within the wider frame exposed here. Language of supervision and feedback will be English; theses can be written either in English or in Norwegian.

1. Consumption societies and consumer advocacy

Consumer activists, for example in no logo and anti-sweatshops movements regularly contribute to give high visibility to consumer advocacy. It is, however, hardly a recent political cause. Why and when did we start speaking of consumption society? How has consumption become central in defining human activity? What is a citizen-consumer?

During the Modern period, the conscience of being a consumer developed along with critical discourses and reformist actions. Critiques and alternatives addressing consumption societies developed in consumers' leagues, anti-slavery consumer advocacy, cooperative movements. Such movements show the emergence of self-reflecting consumers and citizens, from the involvement of religious charities in good consumption practices, to the birth of the boycott. This part of the project aims at exploring different facets of consumer society. Studies can focus on sectors of production and consumption, and movements in consumer advocacy. Comparative histories are welcome. Americanization and/or resistance to Americanization are a relevant area of study.

2. Persuasion

Advertising slowly developed in Europe during the Ancien Régime, but it is in 19th Century United States that the expertise of commercial persuasion became a profession. Between the advertiser and the media (initially mostly the press and posters), a new type of professionals, the admen, appeared. Cases can approach the history of national and multinational advertising agencies in the US or in Europe, the development of brands and campaigns, the evolution of marketing techniques and technicians in peace and in wartime, and the birth of the public relations expertise.

The relations between advertising and propaganda know-how and techniques in 20th century Europe and United States also remain under-researched. While propaganda and advertising are conceptually distinct, the former belonging to the political sphere of human activity and the latter to the economical sphere, practices like political marketing and public relations have contributed to blur this distinction. In some cases, historical scholarship has underlined the convergence - or even the identity - of advertising and propaganda, of commercial and of political communication. This is an ongoing debate that is taking place in the historical and sociological fields. Historical research shows that the vocabulary and the practices have woven many links between the two disciplines of propaganda and of advertising. Thesis projects can develop comparative approaches on propaganda and advertising know-how, techniques, and technicians.

3. Aesthetics and functionality

Aesthetics play a central role in the building of consumption societies. Modern industrialization has meant deep changes in production, often translated in tensions between aesthetics and economics, between art and commerce. In market economies, consumption societies developed along the lines of fashion systems, including mechanisms of emulation, copying, distinction, and induced obsolescence.

Cases studies about enterprises as well as about production and consumption patterns can be studied to approach these tensions, for example with a focus on the history of advertising companies (also see 2. Persuasion); on textile and on fashion businesses, workers, and designers; on beauty, cosmetics and hygiene. The history of counterfeiting and piracy, of the intellectual property of design and technical innovation, and the development of black and grey markets for consumer goods, are also relevant topics within the scope of this research.

Popular Culture and Society in the 20th Century

Førsteamanuensis Klaus Nathaus, rom 421 NT, tlf: 22 85 68 74, e-post:
klaus.nathaus@iakh.uio.no

Popular culture can be defined as the store of entertaining content and activities in which a considerable number of people have a considerable stake. In the 20th century, this encompasses media content such as movies, radio programmes, television series and popular music, but also phenomena like spectator sports, gardening and cooking. To a large extent, these contents and activities have come to be produced for profit and been made available on markets, but some were pursued individually or organised in voluntary associations.

Historians are interested in how and why the repertoire of popular culture changed over time and differed across various countries and regions, how popular culture “migrated” and was adapted to new social contexts, how culture was produced, disseminated and evaluated and in what ways popular culture affected social relations and identities as well as peoples' behaviour and world views.

Under this topical umbrella, I encourage and would like to assist students to develop their own research project (oppgaven kan gjerne bli skrevet på norsk) from one of the following areas:

1. Breakthroughs: why did particular genres become popular at particular points in time?

Music genres like rock 'n' roll, jazz, punk or jazz or television formats such as reality shows or crime drama often appear quite suddenly. How do historians explain these changes in the repertoire of contemporary popular culture? This question can be addressed to many further examples, from the rise of Nordic crime fiction to the establishment of Las Vegas as the gaming capital of the world. Students are invited to identify one relevant case and seek explanations for its shift from obscurity to the centre of popular culture. An exemplary study on which a project could be modeled is Richard A. Peterson, Why 1955? Explaining the advent of rock music, in: *Popular Music* 19, 1 (1990), 97-116.

2. Translations: what happened to popular culture as it moved around the globe?

Popular culture crossed national borders and was adapted to local contexts of production and consumption. One example is association football, which by the time of its global export in the late 19th century had become a working-class sport in Britain, its country of origin, while it was often adopted abroad first by middle-class cosmopolitans. Another case in point is movies that were dubbed and edited and subsequently acquired new meanings. Students who embark on a project in this field are encouraged to explore the transfer of culture in depth by trying to reconstruct the perspective of decision makers who select foreign content and adapt it in view to local audiences. A great number of studies on "cultural Americanisation" would be the historiographical reference point with which a project could engage. The following two recent studies on the reception of jazz in Britain and Germany should give you an idea of how a prospective thesis could be developed: James Nott, Contesting Popular Dance and Dance Music in Britain During the 1920s, in: *Cultural and Social History* 10, 3 (2013), 439–456; Klaus Nathaus, Popular Music in Germany, 1900–1930: A Case of Americanisation? Uncovering a European Trajectory of Music Production into the Twentieth Century, in: *European Review of History* 20, 5 (2013), 755–776. The "Norsk Jazzarkiv", now hosted by Nasjonalbiblioteket in Oslo, may offer relevant and readily accessible sources for a project that studies the import of jazz to Norway.

3. Spaces: how did entertainment venues shape behavioural conventions and social relations?

Throughout the 20th century, European and American cities provided a range of leisure and entertainment venues that were governed by distinct conventions. Pubs accommodated male sociability, while late 20th century wine bars set the scene for a more genteel night out; mid-

century dance halls encouraged heterosexual courtship, while discotheques furthered displays of "coolness" and offered an immersion in sound. Established entertainment spaces like the cinema or variety theatres lost parts of their audiences to television, which altered their character; new formats like rock festivals established their own codes of conduct. A project in this area of research could focus on one particular type of entertainment venue, trace its change over time and explore the effects of structural changes on behavioural conventions and social relations among its patrons. How did, for instance, the decline of dance halls and the rise of discotheques from the 1950s to the 1960s affect gender relations? Klaus Nathaus, "All dressed up and nowhere to go?": Spaces and Conventions of youth in 1950s Britain, in: *Geschichte und Gesellschaft* 41 (2015), 40-70, may provide inspiration for projects that could be pursued with a local focus on entertainment spaces in Oslo. Oslo's Byarkivet, for instance, holds a large collection of documents covering the administration of the city's movie theatres for most part of the 20th century, which would be valuable sources for a local study on cinemagoing.

4. Labour: what was it like to work in 20th century cultural industries?

Popular content from pop music to television shows are created by people who, in some form or other, get paid for their efforts. While they may seek creative autonomy, they share with "ordinary" workers a dependency on means of production, the competition on labour markets and risks such as unemployment and poor health. Cultural workers from musicians to Hollywood screen writers have formed professional bodies and trade unions to cope with risks collectively, and they are said to have developed a particular ethos of self-actualisation and entrepreneurialism that is regarded to be heralding the future of post-industrial work more generally. Work in the cultural industries is widely debated in the social sciences by authors like Luc Boltanski and Eve Chiapello, Richard Florida, David Hesmondhalgh and Matt Stahl. (For an introduction to the topic, I recommend Stahl's book "Unfree Masters" (2012), Robert Faulkner's "Hollywood Studio Musicians" (1985) and James Kraft's "From Stage to Studio" (1996).) Deposita of the Norwegian musicians' union (Norsk Musikerforbund) held at Arbeiderbevegelsens Arkiv in Oslo offer valuable and easily accessible sources for a project on musicians' work.

5. Identities: how did popular culture shape our perception of ourselves and others?

Popular culture and social identities are said to be intertwined. Commonly, culture is studied as an expression of identity, but it may also be viewed as an imposition that confronts people with strong expectations. In other words, popular culture works as a system of social

classification, as it links particular forms of expression with ethnic or gender identities. Blues music, for instance, became labeled as "black" music, which in turn implied that "black" people were somehow predestined to perform it in an authentic fashion. A possible project in this area of research could engage with "Nordic" popular culture, explore the establishment of the generic category in a particular cultural realm (fictional literature, rock music, television drama) and the repercussions for performers and fans. Karl Hagstrom Miller, *Segregating Sound: The Inventions of Pop and Folk Music in the Age of Jim Crow* (Durham 2012) is an insightful introduction to questions of popular culture and identity in a historical perspective.

6. Voluntary organisations of leisure: did clubs and associations strengthen or erode boundaries of class, race and gender in the 20th century?

A huge number of leisure activities were organised in voluntary associations in the 20th century. In continental Europe, this form of leisure provision was often promoted and subsidised by governments, based on the argument that voluntary associations foster social cohesion and strengthen "civil society". A historical project could trace the development of voluntary associations in one realm of popular culture in a defined period (for instance: sports clubs in interwar Oslo/Norway) and ask to what extent they confirmed or eroded boundaries of class, race and gender. A body of research literature on British leisure history (see books and articles by John Lowerson (sport and amateur dramatics), Mike Huggins and Stephen G. Jones (sport), Hugh Cunningham (on leisure more general) and Dave Russell (on music)) and the following study on Weimar Germany may serve as starting points to develop a project: Klaus Nathaus, *Leisure Clubs and the Decline of the Weimar Republic: A Reassessment*, in: *Journal of Contemporary History* 45, 1 (2010), 27–50. Sources for a project on clubs and associations should be easy to locate at local municipal archives as well as regional and national archives, as voluntary organisations became involved with the authorities in several ways and sometime thought themselves to be important enough to keep an archive.

This list of research areas is by no means comprehensive; students may suggest other topics such as the history of copyright legislation (the impact on legal reforms on cultural production, copyright and power in the global cultural industries), the history of companies and industries (the rise and fall of the recording industry) or the changing relationship between popular culture and social status (the transformation of pop into art, the rise of the "cultural omnivore" in the 1980s). Students are advised to contact Klaus Nathaus if they would like to explore any of the fields of study mentioned here in further depth. Language of

supervision and feedback will be English; theses can be written in English or Norwegian. Projects making use of local, Norwegian sources are strongly encouraged!

Statoils og norsk oljevirksomhets historie

Professor Einar Lie, e-post: einar.lie@iakh.uio.no, kontor NT428

Tidlig på 1970-tallet var Norge et land som lå omtrent midt på treet i velferd og nasjonalinntekt per innbygger. I dag er Norge blant de land i verden med et aller høyest inntektsnivå. Det norske oljefondet er verdens største statlige fond. Vårt nasjonale oljeselskap er også blant de store oljeselskapene i verden, og det er verdens største offshore-operatør, med virksomhet i en lang rekke land.

Dette prosjektet tar for seg norsk oljevirksomhet med utgangspunkt i Statoils etablering, vekst og senere internasjonale ekspansjon. Også selskapets ringvirkninger, og utviklingen av olje-Norge i videre forstand, vil bli behandlet innenfor prosjektet. Oljen har fundamentalt endret norsk økonomi, og på mange måter også vårt handlingsrom og vår selvforståelse.

Norske oljevirksomhet skiller seg fra mange andres ved at «nasjonal kontroll» har stått sentralt som maksime fra start av. Mange slike prinsipper har hatt få praktiske konsekvenser, eller mistet sin betydning underveis. For Norges del kan det imidlertid sies å ha blitt fulgt opp både ved den sentrale posisjonen som er gitt til nasjonale oljeselskaper, ved det norske skattesystemet – som har sikret en høy andel av inntektene for staten og fellesskapet – og ikke minst gjennom oppbygging av en bred og omfattende leverandørindustri. Det siste tar vi ofte for gitt; at norsk industri skal levere til oljen, slik norsk industri bidro til utbygging av vannkraft tidlig på 1900-tallet. Men få OPEC-land har egen leverandørindustri, og oppbygging av en bred teknologisk kompetanse har vært en viktig del av utviklingen av olje-Norge.

Mange land som har fått store rikdommer fra naturressurser på kort tid, har opplevd store problemer, der de negative virkningene har vært vel så store som de positive – det er dette økonomer gjerne har omtalt som «the resource curse». At Norges møte med oljeeventyret har brakt med seg større rikdom for alle – og særlig for staten – må forstås ut fra tungt etablerte politisk og institusjonelle forhold, som har arbeidet for å sikre inntektene for fellesskapet, og unngått problemer knyttet til forvitring av maktforhold,

korupsjonsproblemer og dramatisk store inntektsforskjeller. Likevel har oljeeventyret stilt det norske samfunn overfor nye utfordringer, som når Statoil og andre selskaper etablerer seg i land med svake institusjonelle strukturer, med helt andre lønninger, arbeidsforhold og forretningsmoral som man har i Norge.

Nedenfor er en oversikt over foreslåtte masteroppgavene. En mer fullstendig oversikt, samt presentasjon av selve hovedprosjektet, finnes i en forprosjektrapport. Denne kan fåes ved henvendelse til professor Einar Lie, einar.lie@iakh.uio.no.

Studenter tilknyttet prosjektet kan søke om studentstipend på inntil 45 000 kroner.

Amerikaniseringen av Statoil

Før Statoil ble operatør på norsk sokkel, gikk selskapet gjennom 1970- og store deler av 1980-årene «i lære» hos de store amerikanske selskapene Mobil og Esso. Statoil rekrutterte også ansatte fra de amerikanske selskapene. Det har vært antydning at Statoil kopierte elementer av både arbeidsmåter og kultur. Samtidig viste for eksempel en evaluering av Statoil og BP-samarbeidet i 1994 at det var betydelige kulturelle forskjeller mellom de to partnerselskaperens ansatte, og at Statoil-ansatte viste kulturtrekk det er lett å oppfatte som typisk «norske».¹ Hvor «amerikanisert» ble Statoil i etableringsfasen?

Kvinner i oljen

Arbeid innenfor petroleumssektoren var lenge mannsdominert i Norge. Mye tyder på at dette satte sitt preg på arbeidskulturen. Utover fra 1980-årene ble imidlertid kvinner stadig vanligere i stadig flere deler av virksomheten. I 1993 fikk Statoil sin første kvinnelige plattformsjef på Gullfaks A. Selskapet praktiserer i dag likelønn. En masteroppgave vil kunne ta utgangspunkt f.eks. i Statoils likestillingsarbeid i 1980- og 90-årene eller i de konkrete kvinnene som arbeidet der: hvem var disse kvinnene? Hvordan og i hvilken grad endret inntoget av kvinner kulturen på plattformene eller andre steder i Statoils organisasjon?²

¹ Ryggvik 2012b

² Lewis, Porter, og Shrimpton 1988

Statoil og teknologiutvikling

«Den norske stilen» som tok form for offshoreutbygginger i 1970-årene var preget av store, dyre installasjoner med betongplattform og ståldekk. Statoil var den fremste eksponenten og en viktig institusjon i konsolideringen av denne stilen. Den norske stilen ble imidlertid utfordret i løpet av 1980- og 90-årene med sterkere press for lønnsomhet. I løpet av 1990-årene dreide utbyggingene mot undervannsinstallasjoner, flerfaserør og prosessering på land. I hvilken grad utviklet det seg en ny «stil» karakteristisk for Statoil og norsk sokkel i årene etterpå, og i hvilken grad var denne stilen særegen for Norge? I hvilket omfang ble elementer av ny og gammel stil benyttet i Statoils operatørskap i Kina i 1997 og Brasil i 2011?

Statoils internasjonale ekspansjon

Statoil gikk på 1990-tallet fra å være et veldig norsk selskap til gradvis å etablere seg i nye land. Her ligger en rekke gode temaer for masteroppgaver: De første etableringene ute, selve ekspansjonsstrategien (som i den første perioden var et samarbeidstiltak med selskapet BP), og det vil også være mulig å lage spesifikke studier av måten Statoil har gått frem på i spesielle land, i Afrika, Latin-Amerika eller Asia. – Hvordan skiller Statoils opptreden i andre land seg fra Statoil i Norge? Hvilke utfordringer byr det på å skulle drive høyrisikabel forretningsvirksomhet med potensielt høy avkastning i fattige land med svake institusjonelle strukturer?

Organisasjonsendringer i Statoil

Statoil har en formell maktstruktur, bygd opp etter arbeidsområde og organisert mer eller mindre pyramidisk, med daglig ledelse og styre på toppen. En kompleks og geografisk spredt virksomhet som Statoils stiller særlige krav til intern organisering. Ofte skaper organiseringen av store og komplekse oppgaver også viktige plattformer for innflytelse lavere nede i den formelle kommandostrukturen. Videre kan enkeltaktører med stor autoritet og tillit ha betydning for hva administrerende direktør ender opp med å anbefale for styret. Hvordan har Statoils formelle organisasjon endret seg i perioden 1972–2014? Og hvilke interne maktforhold fanges ikke opp av den formelle strukturen? Hvilke personer eller grupperinger har på ulike tidspunkt vært de relevante «maktfaktorene» internt i Statoil? Har Johnsen, Norvik og de andre direktørene vært så enerådende som litteraturen antyder?

StatoilHydro-fusjonen

I 2007 slo Statoil seg sammen med olje- og gassdelen av Hydro og ble den desidert største operatøren og eieren på norsk sokkel. I offentligheten ble sammenslåingen sett i sammenheng med kampen om operatørskap på Støjkman-feltet i Barentshavet.³ Men sammenslåing hadde vært planlagt lenge. Noen politisk motstand mot fusjonen var det knapt mulig å spore. Hvor var det blitt av den frykten for en «gjøkunge» på sokkelen som hadde preget norsk politikk i 1980-årene?

Delprivatiseringen

Delprivatiseringen av Statoil i 2001 fikk en hel del oppmerksomhet og ble gjenstand for en forholdsvis bred protestbevegelse. En masteroppgave kunne ta for seg de politiske prosessene som ledet frem til beslutningen, protestene eller pressedekningen.

Leverandørindustrien

Det vokste tidlig opp en betydelig leverandørindustri omkring petroleumsvirksomheten i Norge. Noe er skrevet om rederne som fylte nye nisjer innenfor supply. Noe er også skrevet om enkelte av verftene som tok på seg større installasjonsarbeider for operatørene. Forholdsvis lite er imidlertid skrevet om de to gruppene som dominerte verkstedindustrien i 1970-årene, Aker og Kværner, og som i 2002 fant sammen til ett selskap. For begge disse selskapene ble leveranser til industrien veien til vekst og spesialisering og internasjonal ekspansjon.⁴ Både på verksted- og supplysiden finnes det trolig temaer/caser som kan egne seg for masteroppgaver.

Statoil og rørene

Eierskap til rørledninger og makt over hvor de skal gå, har alltid vært en strategisk viktig del av petroleumsvirksomheten på land og offshore. Statpipe, rørtraseen som forbandt gassen fra Statfjord-feltet med Norpipe-systemet og det kontinentale gassmarkedet via Kårstø i Rogaland, ble av Arve Johnsen utpekt som det viktigste Statoil hadde fått til i hans sjefsperiode. Statpipe var et utslag av strategiske valg fra Statoils side, men også utfallet av en dragkamp med Hydro, mellom regionale interesser og blokkene på Stortinget. Prosessene

³ Ryggvik 2009

⁴ Ryggvik 2000

rundt Statpipe og andre rørprosesser vil trolig kunne danne utgangspunkt for én eller flere masteroppgaver.

Åsgard-utbyggingen

Utbyggingen som felte Harald Norvik regnes også blant de teknisk sett banebrytende prosjektene på norsk sokkel.⁵ Det var verdens største undersjøiske produksjonsanlegg og et avansert transportsystem som innebar at produksjonen i Norskehavet og Nordsjøen ble knyttet sammen. Norsk leverandørindustri og engineering spilte en viktig rolle.

Sammenhengen mellom Åsgard-overskridelsene og Norviks utspill om privatisering av Statoil i februar 1999. En studie av planlegging og utbygging av Åsgard-feltet vil danne et utmerket utgangspunkt for en masteroppgave.

Statoil og lokalpolitikken

I hvilken grad handlet Statoil politisk i de tilsynelatende mer forretningsmessige avgjørelsene, om plassering av ilandføringsanlegg, utbyggings- og forsyningsbaser, rørtraseer osv.? Var f.eks. valget av Bergen (og Hordaland) som base for utbygging av Gullfaks ledd i en kamp for å få Statpipe til Kårstø (i Rogaland) og ikke Mongstad i Hordaland? En masteroppgave ville kunne ta for seg denne eller andre saker hvor Statoil har hatt interesser tilknyttet lokalpolitikk for å analysere Statoils rolle.

Statoil og fagforeningene

Helge Ryggvik hevder at Statoil gjennom interaksjonen med de store internasjonale oljeselskapene la seg til vaner i relasjonen til selskapets arbeidstakere som var uvanlige i en norsk sammenheng. I «læreperioden» på Statfjord og Gullfaks i 1970-årene tok selskapet for eksempel opp i seg den tilnærmingen til arbeidstakerne som rådet blant de amerikanske operatørene og som for en stor del stammet fra offshore-virksomheten i Mexico-gulven. Dette var en tilnærming preget av individualisme, i kontrast til de normene for organisering og kollektive forhandlinger om lønn og sikkerhet som rådde på fastlandet. Ryggviks tese kan formodentlig belyses/utfordres/nyanseres ved undersøkelser i Statoils eget kildemateriale.

⁵ Martinsen 2004, 56

Oljearbeiderstreiken i 1990

Sommeren 1990 gikk det krigerske og uavhengige oljearbeiderforbundet OfS til ulovlig streik for høyere lønn. Slike streiker hadde blitt ført med jevne mellomrom siden begynnelsen av 1980-årene, men hver gang stoppet med tvungen lønnsnemnd. I 1990 fortsatte streiken selv om lønnsnemnd var varslet. Denne gangen grep imidlertid arbeidsgiverne aktivt inn, angivelig med Statoil i spissen. Kommunikasjon med plattformer ble brutt, de streikende ble truet over høytalerne av Statoils administrerende direktør Harald Norvik. I tillegg kom en rekke andre tiltak. Hvordan forløp planlegging og gjennomføring av streiken, og hvordan var Statoils respons? Og hvordan skal utfallet av streiken forstås? Var Statoils respons avgjørende for å knekke OfS' militante holdning utover i 1990-årene?

Troll-feltet

Det store gassfeltet Troll fikk en rolle i den kalde krigen. Reagan-administrasjonen så i 1980-årene Troll i sammenheng med ønsket om å gjøre Vest-Europa mindre avhengig av gassleveranser fra Sovjetunionen. Troll-feltet var samtidig avhengig av store teknologiske gjennombrudd, bygging av rekordstore betongplattformer, bruk av flerfaserør for ilandføring osv. for å komme i stand. Kamp om posisjoner på feltet har vært omtalt som «et rått maktspill» mellom ulike norske og utenlandske selskaper. Videre ble det et forhandlingsspill med kontinentale gasselskaper om ilandføring og betingelser for salg. Volumene på Troll-feltet dannet utgangspunktet for TKM-systemet for salg av gass til kontinentet. En studie av ett eller flere elementer i Statoils politikk overfor Troll-feltet vil kunne danne et utmerket utgangspunkt for en masteroppgave.

NORSOK og Intsok

NORSOK (Norsk sokkels konkurranseposisjon) ble opprettet i 1993 som et samarbeid mellom myndighetene, operatørene og leverandørindustrien for å redusere kostnadene på norsk sokkel.⁶ Norsok la grunnlaget for tettere og mer langsiktig samarbeid mellom de norske oljeselskapene og leverandørindustrien. Ifølge Ryggvik var samarbeidet primært i oljeselskapenes interesse, dernest i de store leverandørenes. Hvilken rolle spilte Statoil i NORSOK-arbeidet, og hvordan preget NORSOK-arbeidet Statoils virksomhet?

⁶ Ryggvik 2000, 271

Intsok ble opprettet i 1997 som et lignende samarbeid mellom norske myndigheter og norske oljeselskaper for å legge til rette for internasjonal ekspansjon. Hvilken betydning hadde Statoil i dette arbeidet? Og hvilken betydning fikk Intsok for Statoil eller andre selskapers internasjonalisering?

Symbolbruk i norsk olje- og gassledelse

En lang rekke teorier, for eksempel innenfor kultursosiologi, vektlegger bruken av symboler, eller kulturelle referanser, for å skape legitimitet om makt og lederskap. Dette kan være særlig påkrevd hvor moralsk legitimitet i utgangspunktet er omstridt. Det er allerede påpekt av flere at nettopp oljeselskaper i særlig grad befinner seg i denne situasjonen. Symbolbruk i oljeselskaper på norsk sokkel er allerede undersøkt fra en lignende innfallsvinkel i slutten av 1980-årene. Hvordan har Statoil eller andre norske oljeselskaper benyttet seg av kulturelle referanser i markedsføring og intern kommunikasjon i 1990-årene og på 2000-tallet? Hvilke symboler har de benyttet seg av, og hva kan dette fortelle oss?

Statoil og bensinstasjonene

Statoil var lenge preget av en aktiv strategi for å bygge opp et bensinstasjon-nett i Statoils nærområder, i Norge, Skandinavia og Nord- og Øst-Europa. I 2010 ble denne delen av virksomheten skilt ut som et eget selskap og i 2012 ble Statoil Fuel & Retailing solgt. Hvilke betraktninger har ligget til grunn for Statoils strategi i sluttbruker-markedet for bensin og andre drivstoff? Hvilke betraktninger lå bak de ulike valgene i ekspansjonsfasen? Hvorfor ble hele strategien til slutt revurdert og forkastet? På hvilken måte har den norske politiske konteksten preget beslutningene?

#

Andre oppgavemuligheter kan også antydes: For eksempel vil det være mulig å skrive oppgaver om ulike andre olje- og gassfelt enn de nevnte, om de politiske omstendighetene rundt tildeling og operatørskap, om teknologiske løsninger for utvinning og ilandføring osv.⁷ Ut fra hvilke avgrensninger som gjøres i delprosjektene vil det også kunne åpne seg nye tema

⁷ Se f. eks. Lerøen 1996, 2006

for masterstudenter, f.eks. i tilknytning til samfunnsansvar, internasjonaliseringsstrategi osv. Det er også mulig å gå nærmere inn på Statoils engasjement i enkeltland.

Økonomisk politikk

Professor Einar Lie, e-post: einar.lie@iakh.uio.no, kontor NT428

Forståelsen av hvordan statens rolle i økonomien bør være, har endret seg sterkt gjennom det tjuende århundret, drevet av endringer i økonomiske doktriner, vekst og kriser, og økonomiske maktforhold.

Einar Lie veileder oppgaver i europeisk økonomisk politikk i det tjuende århundret, og i norsk økonomisk og politisk utvikling etter 1945. En del temaer knyttet til det nyrike norske samfunnet fra 1970-årene av er av spesielt stor interesse, og egnet til analyse i et historiserende perspektiv: Velstand, endring i selvforståelser, og hvordan Norges privilegerte posisjon påvirker forventninger til fremtiden og til dels fortolkninger av fortiden. Jeg veileder gjerne oppgaver knyttet til de sentrale institusjonene for forvaltningen av rikdommen (oljeselskaper, departementer, Norges Bank, oljefondet, politiske styringsorganer mv.) Men ta gjerne kontakt for samtaler også om beslektede temaer.

Miljøhistorie

Instituttet har ansatte som driver veiledning i miljøhistorie fra ulike perspektiver. Peder Anker tar utgangspunkt i vitenskapshistorie, Hallvard Notaker i politisk historie, og Finn Erhard Johannesen i menneskets skiftende forståelse og bruk av naturen. Konkrete oppgaver og perspektiver er samlet nedenfor.

Climate/Environmental History, History of Science

Professor II Peder Anker, e-post: peder.anker@nyu.edu

The nature of nature has historically been a contested issue and current debates illustrate that people have different views about the state of the environment. Climate/Environmental History as well as the field of History of Science provides an opportunity to reflect on different understandings of nature in the past and discuss how scientific, social, and political forces shape the way we think about the environment. In writing a MA you may learn how to write environmental history, but also the entangled history of science, global environmental concerns, the political power of the Norwegian periphery and the relationships between science and society.

Possible master topics could, for example, be The United Nations Conference on the Human Environment in Stockholm in 1972, which was of paramount importance to the environmental debate, and voices heard at the event also captured most of arguments related to environmental issues at the time. Another idea for a master thesis could be to focus on Our Common Future or the so-called “Brundtland report” (1987) which renewed the international environmental debate with terms such as “sustainable development”. What was its cultural and political context? And what was its legacy in terms of environmental policy and activism? A third idea could be to write a “biography” of a natural element, such as an ocean, a mountain, a river, or a forest documenting its use and abuse over time. Other ideas are welcome.

Jeg veileder gjerne på norsk.

Miljøhistorie

Professor Finn Erhard Johannessen, tlf. 22 85 68 53, e-post: f.e.johannessen@iakh.uio.no

Miljøhistorie er en ganske ny og meget aktuell underdisiplin i historiefaget. Det dreier seg om forholdet mellom mennesker/samfunnet og det fysiske miljøet (jeg inkluderer også forholdet til menneskeskapt miljø som bygninger og bygningsmiljøer). Det er et mangslungent tema som omfatter alt fra forurensning, klimautvikling (temperaturrendring, issmelting, flom), dyr og planter, skog (vern, fredning, utryddelse, spredning eller stedegenhet), energibruk og energiutvinning, holdninger til eller oppfatning av naturen samt politiske prosesser og aksjonisme innenfor feltet. Nedenfor foreslår jeg noen ganske forskjellige oppgaver, men mye annet som hver enkelte kan være interessert i, er også mulig.

Jordskjelvet i Lisboa i 1755. Dette er et meget velkjent jordskjelv der omlag 30 000 mennesker omkom i jordskjelvet og påfølgende flodbølger og branner. Det ble meget omtalt

og diskutert og førte til en interessant diskusjon om jordskjelvet skulle oppfattes som Guds straff eller om det var naturens krefter som opererte på egen hånd. Både Voltaire og Kant engasjerte seg i diskusjonen. En eller flere historiografiske oppgaver er nærliggende her, altså at man undersøker hva historikere og andre forskere har ment, ikke originaldokumenter.

Den lille istid fra ca. 1650 eller tidligere og til slutten av 1700-tallet. Det var kaldere klima både i Norge og det meste av Europa. Her kunne det også være interessant med en historiografisk oppgave. Hva har forskere kommet fram til om denne klimaendringen, og har det vært noen utvikling i synspunktene?

Biskop Erik Pontoppidans bok *Norges naturlige historie* fra 1752–1753 er et tobindsverk som finnes i en moderne utgave. Det inneholder mye stoff om luften, bakken, vann og hav, og om planter, fugler, dyr, sjøormer etc. Her finnes tidlige vitenskapelige forklaringer, men også religiøse oppfatninger. En interessant oppgave kunne dreie seg om synet på naturen i dette verket.

I Verdal var det et svært leirras i 1893 der 112 personer omkom og 105 gårdsbruk ble rasert. Her finnes det trolig temaer for flere oppgaver: Tiltak for dem som var rammet og evt. for å unngå nye katastrofer, oppfatninger og katastrofereaksjoner, hvordan skrev man om ulykken i samtiden? Man kan evt. sammenligne med et ras ved Nidelva i 1816, Tillerraset, der 15 personer omkom.

Lov om naturvern fra 1954 ga hjemmel for fredning av naturområder, noe som ledet til at den første norske nasjonalparken, Rondane ble opprettet i 1962. Hvordan loven ble til, forskjellige interesser etc, kan være et oppgavetema, evt også de første planene om nasjonalparker.

Holdninger til atomkraft i 1960-årene i det norske samfunn og kanskje spesielt i naturvernkreter er et interessant tema. Stort sett ble atomkraft vurdert positivt som et fint alternativ til å bygge ut vannkraft.

Et tema i forlengelsen av det forrige er motstanden og aksjonismen mot atomkraft i 1970-årene som ledet til at atomkraft ikke ble innført i Norge.

Vindkraft er i dag ganske omstridt blant naturvernere. For noen tiår siden var holdningen meget positiv. En oppgave kan være å kartlegge og forklare holdningene og holdningsendringen.

Svartlamoen er et trehusområde i Trondheim som var regulert til industriformål. Svartlamoen beboerforening aksjonerte imidlertid og oppnådde i 1998 at området ble bevart. Dette var en av de største politiske strider i Trondheim i etterkrigstiden og et interessant tema for en eller flere masteroppgaver.

Planting av skog og spesielt nye arter har blitt et konfliktfylt tema med landbruks- og skogbruksmyndigheter på den ene siden og Direktoratet for naturforvaltning på den andre. Striden om planting av Sitkagranen på Vestlandet i de siste tiår er et eksempel som antakelig kan egne seg til en masteroppgave.

Vern av skog med de ulemper det medfører for eiere eller brukere, er en annen tematikk. Her er striden om fredningen av Trillemarka i Buskerud som ble gjennomført i 2008, et interessant eksempel.

I forklaringer på Vestens sterke økonomiske utvikling sammenlignet med andre verdensdeler pleier kristendommen å trekkes inn. Den understreker at mennesket er skapningens herre og skal underlegge seg jorda. Her er ikke noe animisme, tro på at naturen er besjelet, noe som gjør det vanskelig å utnytte naturressursene. Ikke desto mindre har det i Den norske kirke fra 1996 vært en bevegelse for å skape grønne menigheter, noe som kan være tema for en oppgave. Man har vært opptatt av skaperverket, hatt friluftsgudstjenester, vært opptatt av energisparing og reduksjon av forbruk.

Økologi og miljøtrusler i norsk politikk 1965–1980

Førsteamanuensis II Hallvard Notaker, e-post: hallvard.notaker@iakh.uio.no

Fra slutten av 1960-årene fikk tanken om at menneskene står i fare for å påføre jordkloden omfattende og uopprettelig skade, feste i norsk politikk. Forurensning, naturødeleggelser og ressursforbruk ble satt i global sammenheng. Bekymringene gjaldt ikke bare det enkelte sted som ble skadet, men selve planeten og menneskehetens livsgrunnlag som helhet. Rammen for denne forståelsen bygde ofte på innsikter fra økologien.

Miljøbekymringene inngikk i en omfattende samfunnskritikk, der forbrukersamfunnet, global urettferdighet og atomvåpenkappløpet var andre bestanddeler. Prosjektet vil undersøke hvordan forestillingen om en global, altomfattende økologisk krise festet seg i ulike politiske kretser. Hvilke uttrykk fikk det økologiske tankegodset i ulike deler av

politikken? Hvordan ble de politiske fremstillingene av truslene mot jordkloden formet i møte med andre grunnleggende politiske krav? Slik krav kunne være økonomisk vekst, full sysselsetting eller lojalitet til NATO og en vestlig, liberal markedsøkonomi under den kalde krigen. Et skille kan tenkes mellom dem som ønsket en brå omveltning, og dem som ville endre samfunnet skrittvis innenfor eksisterende rammer.

Oppgaver i dette prosjektet kan ta for seg måten disse bekymringene kom til uttrykk på i politikken, ved å ta utgangspunkt i:

- Aktører som politiske partier, offentlige etater, Den norske kirke, aviser, bedrifter, aksjonsgrupper eller organisasjoner.
- Hendelser og arrangementer, slik som f.eks. det europeiske naturvernåret 1970, folkeavstemningen om norsk EF-medlemskap i 1972, behandlingen av stortingsmeldingen om energipolitikken i 1974.
- Mottakelsen av sentrale publikasjoner, slik som boken *Limits to Growth* eller *Blueprint for survival* (begge 1972).

Fordi ideene hadde nedslag i mange land samtidig, er mulighetene for internasjonale perspektiver gode.

Et relativt lite utforsket felt er strømmingene som utover 1970-årene tok til orde for et ”tredje” samfunnssystem som verken var kapitalisme eller kommunisme. Miljøbekymringene spilte en viktig rolle i formuleringen av slike visjoner. Økologien ble brukt til å begrunne tanken om et ”likevektssamfunn”, med et visst nedslag i sentrumspartiene. Til venstre for Arbeiderpartiet fantes også ideer om et ”tredje standpunkt”, da med sosialistisk utgangspunkt.

Prosjektets mål er i første rekke å ta for seg denne tidlige fasen av debatten vi i dag kjenner med merkelapper som klima og bærekraftig utvikling, men det er mulig å skrive oppgaver som går lenger frem i tid.

Kildemateriale vil finnes på Riksarkivet, i Nasjonalbiblioteket, samt i stats-/byarkiver der tema hentes fra et lokalmiljø eller en enkelthendelse. Noen oppgaver vil kunne ha behov for arkivstudier utenlands. Det vil også være aktuelt å samle inn materiale selv, skriftlig og gjennom intervjuer.

Norsk okkupasjons- og krigshistorie, bakteppe, forløp og etterspill

Kontaktperson: Direktør og professor Guri Hjeltnes, HL-senteret, e-post:

guri.hjeltnes@hlsenteret.no

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) er et forsknings-, dokumentasjons- og formidlingssenter med fokus på Holocaust og andre folkemord, og på minoriteters vilkår i moderne samfunn.

HL-senteret holder til i Villa Grande på Bygdøy, og har en egen forskerstab i tillegg til mastergradsstudenter og doktorgradsstipendiater tilknyttet forskjellige prosjekter. Forskningen omfatter blant annet antisemittisme; nazisme, norsk okkupasjonshistorie og europeiske okkupasjonsregimer; minoritetsforskning og sammenlignende studier av folkemord.

Forskningen utvikles både gjennom akademiske studier og publikasjoner, konferanser og seminarer, utstillinger, lærerkurs og pedagogisk materiale.

HL-senterets bibliotek er et ressurscenter for litteratur og dokumentasjon innen forsknings- og formidlingsvirksomheten ved senteret. Samlingen omfatter bøker, tidsskrifter, film – lyd og musikkopptak, databaser samt mindre privatarkiver. Biblioteket er åpent for alle.

HL-senteret har fra 2013 hatt avtale om og tilbudt undervisning på Institutt for arkeologi, konservering og historie. Kursene er knyttet til norsk okkupasjonshistorie, til nazismen og 2. verdenskrig, herunder forfølgelse av minoriteter og folkemordet på jødene. HL-senteret vil bidra med å legge til rette kilder, og gi adgang til vårt forskningsbibliotek. Senteret kan også i perioder tilby arbeidsplass på leserom for studenter.

Studenter som allment er interessert i de felt HL-senteret arbeider med, kan kontakte direktør Guri Hjeltnes.

Forslag til masteroppgaver knyttet til det norske Holocaust:

Høsten 1942 og vinteren 1943 ble 772 jøder arrestert og deportert fra Norge til Auschwitz. 34 av dem kom hjem, 250 familier ble utslettet. HL-senteret inviterer til masteroppgaver som går nærmere inn i omstendighetene rundt deportasjonene.

- **Hjemmefronten og deportasjonen av jødene**

- **London-regjeringen og deportasjonen av jødene**
- **London-regjeringen, Folke Bernadotte og redningen av nordmenn i tysk fangenskap**
- **Politiinspektør Knut Røds rolle i statspolitiet og under deportasjonene av de norske jødene**

Kontakt: Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no

HL-senteret har startet opp et forskningsprosjekt som handler om den økonomiske likvidasjonen av jødiske eiendeler, og som blant annet belyser Landssvikoppgjørets behandling av de som forvaltet jødeboene under okkupasjonen. Den 26. oktober 1942 kunngjorde Vidkun Quislings regjering Lov om inndragning av formue som tilhørte jøder. Loven trådte i kraft umiddelbart og falt i tid sammen med den første arrestasjonsbølgen av jødene i Norge, nemlig arrestasjonen av alle mannlige jøder over 15 år. Inndragningen var et hovedelement i utryddelsen av jødene som befolkningsgruppe i Norge. Alle deres eiendeler skulle konfiskeres, og deretter skulle jødene deporteres ut av landet. Inndragningen krevde et betydelig administrativt apparat for å beslaglegge og realisere jødernes formuer. Et Likvidasjonsstyre ble opprettet, som i sin tur oppnevnte en rekke bobestyrere rundt i landet, som fikk i oppdrag å gjennomføre realiseringen. Bobestyrerne var først og fremst advokater, men også ikke-jurister var bobestyrere.

- **Bobestyrernes rolle i den økonomiske likvidasjonen**
Bobestyrere spilte en sentral rolle i gjennomføringen av den økonomiske likvidasjonen av de norske jødene under krigen. HL-senteret inviterer til masteroppgaver som velger ut ulike bobestyrere forskjellige steder i landet, for sammenlikning av hvilken rolle de spilte under okkupasjonen og hvordan dette ble behandlet i rettsoppjøret.

Kontakt: Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no

Andre forslag til masteroppgaver knyttet til norsk okkupasjonshistorie:

- **NS 'Lov om jøder mm' 1941-42: Forarbeider og avslutning**
Dette ble overflødig etter at jødeaksjonen ble gjennomført høsten 1942.
- **Debatklimaet etter 1945 om okkupasjonen.**
Særlig i de første 15–20 årene etter krigen. For eksempel gjennom den såkalte Hewins-saken. Hewins var en Hitler-biograf som ble kraftig kritisert av

motstandsmannen Sverre Løberg. Løberg ble så saksøkt av Hans S. Jacobsen, tidligere fylkesmann for NS. Saken var sterkt diskutert i mediene.

- **Flere mulige oppgaver med utgangspunkt i den tyske publikasjonen *Meldungen aus Norwegen*.**
For eksempel studier av kritikk av okkupasjonsmakten som kom frem, omtale av kriminalitet, kultur eller økonomi i avisen.
- **Ragnarok og NS Månedshefte – to tidsskrift i konkurranse?**
- **Undersøkelse av miljøet rundt INO (Institutt for norsk okkupasjonsforskning) som var dominert av tidligere NS-medlemmer.**
- **Resepsjonen av det norske Holocaust innenfor rammen av minnekulturteori i etterkrigstiden.**

Kontakt: Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no eller seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

«Den indre fiende». Konspirasjonsteorier og fiendebildekonstruksjoner fra første verdenskrig til i dag

Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

Subversjonsmyter og konspirasjonsteorier har motivert og legitimert diskriminering, eksklusjon og destruksjon av ulike grupper gjennom Europas historie. Fra kjetterforfølgelsene i middelalderen, via hekseforfølgelsene i tidlig moderne tid til Holocaust, har myter som stempler ulike grupper som representanter for en demonisk indre fiende vist seg som et sterkt og vedvarende kulturelt fenomen.

HL-senterets forskningsprosjekt «Den indre fiende» tar sikte på å studere hvordan ulike transnasjonale subversjonsmyter er bygget opp og brukes, både i en norsk og internasjonal kontekst, for å øke vår kunnskap om dette fenomenet og dets rammebetingelser i det 20. og 21. århundre.

Forslag til masteroppgaver:

- **Bruken av «Sions vises protokoller» i Norge under okkupasjonen og i etterkrigstiden.**
- **«Jødebolsjeviken». Konspirasjonsteorier om arbeiderbevegelsen i mellomkrigstiden og under okkupasjonen.**

Kontakt seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

Folkemord

Seniorforsker Anton Weiss-Wendt, e-post: anton.weiss-wendt@hlsenteret.no

Sammenlignende studier av folkemord er et tverrfaglig forskningsfelt som er blitt utviklet i løpet av de siste tjue år, og er et viktig forskningsområde ved HL-senteret. Forskere som arbeider innenfor dette feltet undersøker mønstre innen kollektiv vold. Denne kunnskapen kan bidra til bedre å forstå årsakene bak menneskelig destruktivitet.

Forskningen som utføres ved HL-senteret fokuserer primært på bakenforliggende årsaker og implementering av folkemord, blant annet Holocaust. Gjennom et historisk perspektiv på folkemord utforskes det komplekse samspillet mellom kollektiv aggresjon, storpolitikk og folkerett.

Forslag til masteroppgaver:

- **Aktivism vs. fagvurdering i undersøkelse av nazistiske forbrytelser mot sinti og roma.**

Tidlig forskning om det nazistiske folkemord mot sinti og roma ble delvis preget av aktivisme, dvs. forsøk på å nå andre mål enn rent akademiske. Tema til denne oppgaven gir mulighet til å diskutere forhold mellom objektive og subjektive holdninger i studier av historie generelt.

- **Hvor står vi i forhold til folkemord i diskusjonen Darfur vs. Sør-Sudan.**

En sammenligning basert på gjennomgang av forskningslitteraturen. For flere år siden ble det som skjedde i Darfur-region av Sudan beskrevet som «pågående folkemord». Etter etablering av Sør-Sudan i 2011, har fokus skiftet til borgerkrigen der. Denne oppgaven kan vurdere historiske og politiske lenker mellom to konflikter siden Sudans uavhengighet i 1956.

- **Små menn i Den store terroren: Gjerningsmenn i stalinistisk terror.**

Litteraturen om Den store terroren i Sovjetunionen i 1936-38 viser hvordan voldelig politikk ble skapt på toppen. Det er fortsatt uavklart er hvordan denne politikken ble kanalisert til og omfattet av gjerningsmenn på lavere nivå (tvangsarbeidsleirmannskaper, de som foresto ødeleggelse, osv.).

The History of Humanitarianism

Associate professor Daniel Roger Maul: Daniel.maul@iakh.uio.no

During the entire 20th century humanitarian aid operations have been an increasingly important reality of international life as well as a permanent presence in public debates in many countries. Both as a historical phenomenon and as a discourse humanitarianism reflects processes of globalization and webs of relationship between states and non-state actors around the globe. Historians of humanitarianism can approach this phenomenon with a set of basic questions: Why do people help other people across borders in a given historical context? What role do individual or group-specific motives play in relation to the structural conditions under which aid is rendered? What significance can we attach to cultural, political or socio-economic factors, to religious and secular thinking? A broad set of historiographical methodology ranging from social and cultural to global and transnational history approaches can be applied in order to answer these questions. In doing so the history of humanitarianism relates to many other fields of historical interest: the role of religion in modern societies, the history of imperialism, decolonization and the post-colonial relationship between the „West“ and the „Global South“, the role of mass media etc. Potential thesis projects can accordingly be developed from a broad range of fields, they can focus among other topics on single aid operations, on organizations or institutions etc.

I am prepared to accept thesis proposals also from other areas related to my major fields of expertise which are located in the area of global and international history, the history of international organizations, the history of transatlantic relations, of decolonization and the history of international peace movements, of (social) human rights and development.

In 2016 language of supervision and writing will be English.

Internationalism and international organizations

Associate professor Hanne Hagtvedt Vik: h.h.vik@iakh.uio.no

Associate professor Daniel Roger Maul: n.n. (for Maul's email-address please check the IAKH- website)

From the late 19th century and during the 20th century, a wide variety of attempts were made to manage and alleviate acute and long-term transnational challenges at an international level. A host of international governmental and non-governmental organizations were established to deal with specific issues ranging in scope from purely technical matters to the establishment of an international political order. Throughout their history they have emerged both as arenas, reflecting processes outside their own organisational frame as well as actors of their own right on the international stage. Studies should focus on specific events, processes or actors, including the contributions of specific countries and the dynamic relations between local, national, regional and global levels; situated within the recent historiography of international organizations and transnational history.

Preferred policy fields with Vik are human rights, development aid and humanitarianism. Language of supervision will be Norwegian or English; thesis will be written in English. Students who understand Norwegian may take part in writing workshops with history students supervised by Vik. At the moment most of these students are working in the field of human rights.

Preferred policy fields with Maul are humanitarian aid, (social) human rights and social policy in the broadest sense, incl. health or developmental issues and pacifism. Maul is conducting a major research project on the history of the International Labour Organization (ILO) and „Global Social Policy“ which might serve as a starting point for potential thesis projects. Language of supervision and writing will be English.

Menneskerettigheter

Førsteamanuensis Hanne Hagtvedt Vik, e-post: h.h.vik@iakh.uio.no

Etter andre verdenskrig ble menneskerettigheter tatt inn som et fundamentalt prinsipp i internasjonal politikk. Konvensjonen som grunnla De forente nasjoner (FN) slo fast at organisasjonen skulle fremme menneskerettighetene, og alle medlemsstatene lovet å samarbeide om disse rettighetene. Samtidig inneholdt den skranker for internasjonalt engasjement i indre forhold i enkeltstater.

Spenningsfeltet mellom internasjonalt arbeid for menneskerettigheter og nasjonal suverenitet skulle komme til å prege politikkområdet i tiårene som fulgte, og det er stadig meget aktuelt. Spørsmål som *hva* er menneskenes fundamentale rettigheter, *hvem* skal ha disse rettighetene, *hvem er ansvarlige* for at alle har disse rettighetene, og *hvordan internasjonale institusjoner kan etterprøve* staters etterlevelse av sine internasjonale forpliktelser, har vært kontinuerlig diskutert i enkeltland og ulike internasjonale sammenhenger fra 1945 til i dag. Stadig nye internasjonale erklæringer, konvensjoner og komiteer har blitt vedtatt, og nye grupper har fått spesiell beskyttelse gjennom disse.

Historikere har de siste femten årene interessert seg for de internasjonale menneskerettighetenes historie. Mange tema er fortsatt utforsket, samtidig som uenighet mellom historikere er i ferd med å skape ulike retninger innen studiet av menneskerettighetenes historie.

Jeg kan tilby veiledning innen emner knyttet til internasjonale menneskerettigheter i det tjuende århundre, og oppgaver som tar for seg urfolks rettigheter vil være særlig velkomne. Oppgavene kan være rettet mot enkeltkonvensjoner/rettigheter, ulike lands utenriks- og/eller bistandspolitikk eller mot gjennomføring i enkeltland, inkludert Norge. De kan også ta for seg private frivillige organisasjoner og da gjerne transnasjonal menneskerettighetsaktivisme eller mer sosiologisk innrettede studier av menneskerettighetseksperter og folkerettsjurister. Det kan også utformes oppgaver som vil være dagsaktuelle i jubileumsåret for den norske Grunnloven. Ta kontakt med faglærer for å drøfte aktuelle tema for masteroppgaver.

For en rask innføring i temaet, se Hanne Hagtvedt Vik «Internasjonale menneskerettigheter» i Hilde Henriksen Waage, Hanne Hagtvedt Vik og Rolf Tamnes (red) *Krig og fred i det lange 20. århundre*. Oslo: Cappelen Damm, 2013. s. 258–282. Se for øvrig litteraturlisten til kurset

HIS4361 - Internasjonale menneskerettigheter etter 1850: Fra transatlantisk slavehandel til Guantánamo Bay.

Utviklingshjelp

Førsteamanuensis Hanne Hagtvedt Vik, e-post: h.h.vik@iakh.uio.no

Det er vanlig å tidfeste starten av internasjonal utviklingshjelp til årene umiddelbart etter andre verdenskrig, gjerne med vekt på den amerikanske presidenten Harry Truman sitt firepunktsprogram fra 1949. Norge var meget raskt i gang med et bilateralt bistandsprosjekt og ble sammen med sine skandinaviske naboer en generøs giver med engasjement for fattige land. Utviklingshjelpen var en mangefasettert virksomhet, der kulturmøter, maktpolitikk og skiftende teorier om utvikling preget relasjonene mellom de mange ulike givere og mottakere. Historikere ved IAKH har i flere år arbeidet med utviklingshjelpens historie, blant annet som ledd å forberede trebindsverket *Norsk utviklingshjelps historie* (2003). Fortsatt er mange tema uutforsket eller egnet til å studere med nye kilder eller perspektiver. Ta kontakt med faglærer for å drøfte aktuelle tema for masteroppgaver.

For en rask innføring i temaet, se Sunniva Engh og Hanne Hagtvedt Vik «Utviklingshjelp – idealisme og stormaktspolitikk» i Hilde Henriksen Waage, Hanne Hagtvedt Vik og Rolf Tamnes (red) *Krig og fred i det lange 20. århundre*. Oslo: Cappelen Damm, 2013, s. 332–355. Se også trebindsverket *Norsk utviklingshjelps historie* (2003).

Hanne Hagtvedt Vik veileder også oppgaver om tema knyttet til tiden etter 1918 innen norsk utenriks- og bistandspolitikk, norske og internasjonale NGOer (slik som Røde Kors, Redd Barna, Naturvernforbundet, ulike folkeaksjoner og liknende), saksfelt og hendelser slik disse har blitt håndtert av internasjonale organisasjoner og emner innen amerikansk utenrikspolitikk. Se ansattensiden for mer informasjon:

<http://www.hf.uio.no/iakh/personer/vit/hannehag/>

Europeisk sosialdemokrati 1970–2000: fra krise til fornyelse

Professor Olav Njølstad, rom 426 NT-hus, e-post on@nobel.no

I forbindelse med et biografiprojekt om Gro Harlem Brundtland er det mulig å skrive masteroppgaver om sosialdemokratiets utvikling i utvalgte europeiske land på 1970-, 80- og 90-tallet. Land som peker seg naturlig ut i denne sammenheng er, foruten Norge, Storbritannia, Vest-Tyskland/Tyskland, Nederland, Danmark og Sverige, samt de demokratiske sosialistpartiene i Frankrike og Spania (etter 1977). Det kan også være aktuelt å se på den politiske debatten som fant sted i Den sosialistiske internasjonale i disse årene.

Det var ikke bare i Norge at «den sosialdemokratiske orden» kom under press ved inngangen til 1970-tallet. Også i andre europeiske land hvor sosialdemokratiet hadde hatt en statsbærende eller dominerende posisjon i etterkrigstiden, så man en liknende utvikling. Det kunne virke som om det sosialdemokratiske prosjektet var i ferd med å miste sin tiltrekningskraft og relevans.

Selv om den politiske, økonomiske og sosiale situasjonen varierte fra land til land, sto de sosialdemokratiske og demokratiske sosialistpartiene overfor en rekke felles utfordringer. Mer enn to tiår med stabil økonomisk vekst ble på 1970-tallet avløst av «stagflasjon», økt arbeidsledighet, m.m. Problemene lot seg i liten grad løse ved hjelp av de politiske virkemidlene som disse partiene tradisjonelt hadde satt sin lit til, noe som bidro til å svekke velgernes tro på sosialdemokratiets styringsevne. I mange land havnet de sosialdemokratiske partiene i en politisk kryssild: Dels ble de kritisert av «the New Left» og den gryende miljøbevegelsen, som mente sosialdemokratiet hadde satset altfor ensidig på storindustri, sentralisering og økonomisk vekst. Dels ble de drevet på defensiven av «høyrebølgen», dvs. de konservative og nyliberalistiske partienes kritikk av «formynderstaten» og tilknyttede krav om avregulering, privatisering og liberalisering på en rekke samfunnsområder.

Styringskrisen og kritikken ble i sin tur etterfulgt av velgerflukt, lederstrid og indre splittelse. Til sammen utløste dette en kritisk selvransakelse som, til dels hjulpet av ytre faktorer, førte til en fornyelse både i politikk og lederskap. Dette ledet i sin tur et oppsving i velgeroppslutningen. 1990-tallet kom således i mange vesteuropeiske land til å stå i det fornyede sosialdemokratiets tegn.

Masteroppgavene bør søke å kartlegge hvilke generelle (internasjonale) og særegne (nasjonale) faktorer som forårsaket de sosialdemokratiske partienes krise og påfølgende fornyelse. En hovedproblemstilling vil være i hvilken grad den innholdsmessige fornyelsen

var forankret i partienes egen ideologi og historie eller om den først og fremst må ses på som en taktisk tilpasning til høyre- og venstresidens kritikk. Det vil også være interessant å se på hvor mye av initiativet til fornyelsen i de enkelte land som kom fra egne rekker og hvor mye som eventuelt var inspirert av utenlandske forbilder.

Det vil også tilbys veiledning til masteroppgaver som tar for seg utvalgte sider ved Arbeiderpartiets politikk i Harlem Brundtlands tid som partileder og statsminister.

Norsk polarforskningshistorie

Professor Robert Marc Friedman, e-post: robert.friedman@iakh.uio.no

In the public's mind polar history entails the extreme-sport adventures of manly heroic figures. In recent decades serious historical research, such as presented in the three volume *Norsk Polarhistorie* (2004), has begun transcending the genre of hagiographic biography while bringing into focus a wealth of political, economic, and cultural perspectives related to national polar activities. Science has long been a key component of polar activities, yet until recently, research in extreme conditions has largely been noted but rarely analyzed. The history of the changing roles and specific characteristics of polar research and how its legacy relates to national narratives of heroic exploits has in the past two decades begun to be studied. Much remains. Topics can focus on a wide range to themes, ranging from the actual daily scientific practices that enabled reliable data-gathering to the depiction of science and scientists in popular polar literature. Vennligst ta kontakt med Robert Friedman for diskusjon av mulige masterprosjekter.

In particular, topics related to Roald Amundsen's *Maud* expedition (1918–1925) will be most welcome. Although in the public's mind, this expedition was a failure in most respects, it proved to be highly successful in fulfilling scientific goals. The expedition itself has largely been forgotten in national polar memory, yet it was a decisive event, which among other consequence established a clear separation between sport and science in polar legacy and launched the scientific career of Harald Ulrik Sverdrup.

Topics related to the history of making sense of the aurora borealis (nordlys) are also welcome. Professor Friedman is leading a project at University of Tromsø on this topic; students working on related topics will be invited to relevant workshops.

Ethnic Diversity in Nationalistic Academic Communities: Histories of *The Other* and of the Processes of Learning Tolerance and Openness in European Universities

Professor Robert Marc Friedman, e-post: robert.friedman@iakh.uio.no

The history of European and American universities is largely characterized by formal and informal discriminatory practices that have gradually been transformed to tolerance and even acceptance of minorities. In particular the problem was/is especially acute at universities that played significant roles in processes of nation-building and shaping national identity in largely ethnically-homogeneous societies. Today the University of Oslo's leadership calls for greater internationalization in hiring academic science. At the start of the twentieth century, students, professors, and the Norwegian media were in uproar when a professorship in chemistry was advertised abroad and a foreigner selected for the position: Why bother training Norwegians for academic positions, if the best of international science might capture all of the few jobs available at home? To some extent this question remains open for discussion. Historical scholarship sheds important light on the lives and careers of minorities in academic institutions as well as on the processes by which universities learned to accept ethnic, religious, and national diversity. Examining the meeting of differing academic cultures when professors cross borders, helps bring into focus the specificity of particular institutions. As this project is still being developed, students are advised to consult with the project leader to define appropriate topics for oppgaver. In particular the careers and legacies of Heinrich and Victor Moritz Goldschmidt in the first half of the twentieth century are of particular interest. Veiledning og oppgaveskriving kan gjerne foregå på norsk.

Demokratiet og dets fiender: totalitære ideer og bevegelser 1914–2014

Professor Øystein Sørensen, e-post: oystein.sorensen@iakh.uio.no, Kontor NT526

Hva gjør en politisk ide eller bevegelse totalitær? Hvordan skal vi forstå slike ideer og bevegelser ut fra sin egen tid og i en historisk sammenheng? Og hvorfor har noen politiske systemer blitt overtatt av totalitære bevegelser mens andre – særlig de nordiske – har vist seg

motstandsdyktige? Hvilke anti-totalitære strategier har demokratiene brukt i møte med ideologier og bevegelser med ambisjoner om revolusjonær samfunnsomveltning?

Mens den tradisjonelle totalitarismeforskningen har vært orientert mot totalitære stater og regimer, er det et sentralt formål med prosjektet å også studere ideer og bevegelser med *ambisjoner* om totalitær kontroll over samfunn og enkeltmennesker.

Gjennom å studere bevegelser og ideologier med ekstreme eller totalitære ambisjoner utforskes samtidig hvilke forutsetninger som ligger til grunn for demokratiet. I dette ligger det også å studere hvilken type motstrategier de har blitt møtt med innenfor rammene av det konstitusjonelle demokratiet

Det inviteres til å skrive oppgaver innenfor både norsk, nordisk og internasjonal historie. Et særlig fokus ligger imidlertid på hvordan det norske og skandinaviske demokratiet har møtt slike bevegelser og ideologier: hvilke strategier har vært benyttet mot politiske bevegelser med ambisjoner om å erstatte demokratiet med «noe annet», hvor vellykket har disse strategiene vært, og hvordan har slike bevegelser tilpasset seg det skandinaviske demokratiet?

Forslag til temaer for oppgaver:

Totalitære bevegelser og politisk kultur

- Politisk religion – en begrepshistorisk analyse
- Forfattere og intellektuelles syn på totalitære regimer
- Overføring og adaptasjon av totalitære ideologier til den politiske virkeligheten

Marxisme og kommunisme

- De vestlige sosialistpartienes holdning til KOMINTERN 1918–1931
- Norsk og internasjonal kommunisme 1923–1941
- De vestlige kommunistpartiene og Sovjetunionen 1945–1970
- Arbeiderpartiets marginalisering av NKP
- Maoismen og det norske demokratiet 1963–2016

Nazisme og fascisme 1920–1945

- Norsk og internasjonal høyreekstremisme 1920–1940
- Fascismens og nasjonalsosialismens ideologiske kritikk av demokratiet
- De borgerlige partienes marginalisering av NS
- Demokratiets oppgjør med nazismen etter 1945

Nynazisme og Det nye høyre 1970–2014

- Det nye høyre i Europa, særlig Frankrike, Tyskland og England (forutsetter språkkompetanse på de aktuelle landene)
- Sammenligning av skandinavisk nynazisme 1970–2016

Islamisme (forutsetter språkkompetanse på aktuelle land/bevegelser)

- Islamisme i Norge og internasjonalt 1979–2016
- Islamismens historie 1914–1979
- Komparativ studie av Islamisme i Norge, Sverige og Danmark 1989–2010

Anti-totalitarisme

- Anti-totalitær opposisjon innenfor totalitære regimer (forutsetter språkkompetanse på de aktuelle landene)
- Kritikk, debatt og motstand mot totalitære ideer og bevegelser i offentligheten 1914–2016
- Statlige, mellom-statlige og overstatlige strategier for å bekjempe politisk ekstremisme 1914–2016

Merk at dette er forslag til tema, og at det vil være nødvendig med nærmere avgrensning av oppgaver innenfor disse temaene. Også andre forslag til oppgaver kan utarbeides etter avtale med veileder.

Fra fascisme til høyreekstremisme. Trusler mot det liberaldemokratiske systemet i Europa før og etter 1945.

Førsteamanuensis Elisabetta Cassina Wolff, tlf. 22 85 82 51, e-post: e.c.wolff@iakh.uio.no

På hvilken måte overlevde fascismen i Vest-Europa etter det militære nederlaget i 1945? Overlevde den som ideologi hos isolerte (høyre)ekstreme og antidemokratiske grupperinger utenfor det politiske systemet? Eller ble nyfascistiske partier opprettet med det mål å bli inkludert i det liberaldemokratiske politiske systemet? I så fall, hvordan reagerte de demokratiske institusjoner og deres representanter? Et interessant spørsmål gjelder integrering og assimilering av *outsiders*. Favoriserer møtet med demokratiet, og dets åpenhet, en intern reformprosess og en revisjon av f.eks. rasistiske og antidemokratiske standpunkter hos

nyfascistiske partier, eller fører det kun til en overfladisk forvandling? Flytter radikale standpunkter til (høyre)ekstreme og utenomparlamentariske grupperinger? Øker graden av ideologisk radikaliserings med følelsen av eksklusjon og marginalisering? Er det siste en årsak til at antidemokratiske og radikale posisjoner *i teorien* blir til voldelige aksjoner *i praksis*?

Hovedtemaet kan bli analysert fra ulike perspektiver:

- ✓ ideologiske forskjeller mellom fascisme, høyreradikalisme, høyreekstremisme og høyrepopulisme
- ✓ endringer i fascismens natur etter 1945; fra antisemittisme og korporatisme til innvandreriendtlighet
- ✓ politisk praksis: systemfiendtlige partier og utenomparlamentariske grupperinger
- ✓ konkret angrep mot det liberaldemokratiske systemet: terrorisme på 1970-tallet og bruk av vold som kampmiddel
- ✓ de intellektuelles debatt: «Det nye høyre» i Frankrike og Italia
- ✓ reaksjon fra demokratiske institusjoner: politiske vedtak som har hindret eller bekjempet høyreekstremisme
- ✓ interaksjon med demokratiske institusjoner: ulike former for politisk dialog og politisk samarbeid (votering i forbindelse med lovgivning og vedtak i nasjonale forsamlinger, og koalisjoner) mellom systemkritiske partier som sitter i parlamenter og etablerte konservative og/eller høyre-orienterte partier.

Masteroppgaver om disse temaene skal være forankret i empiriske undersøkelser som tar hensyn til nasjonale kontekster. Masterstudentene bør derfor beherske språket til det aktuelle landet som skal studeres. Det inviteres til oppgaver i samtidshistorie. Oppgavene som kan skrives, strekker seg fra 1920-tallet frem til slutten av forrige århundret. Kjennskap til mellomkrigstidens fascisme er en forutsetning for en analyse av fascismen og høyreekstremisme etter 1945. Likevel vil hovedfokuset være på etterkrigstiden. Hver oppgave skal fokusere på en bestemt nasjonal kontekst og undersøkelsen skal gjelde en klart avgrenset tidsperiode.

Kilder for alle disse oppgaver kan være av forskjellig art: tidsskrifter og aviser på nettet eller i nasjonalbiblioteker, politiske programmer og politiske manifeste i partienes arkiver, politiske debatter i pressen, offentlige dokumenter som f.eks. referater fra parlamenter, lovgivning og vedtak i nasjonalforsamlinger (mye er nå tilgjengelig på nettet), intervjuer med relevante aktører osv.

Innenfor rammene av hovedtemaet, kan også andre forslag til oppgaver utarbeides etter avtale med veileder. Masteroppgaver om utviklingen i Europa fra fascisme til høyreekstremisme vil ha temaer som ligger nær temaer for fordypningsoppgaver i «Totalitære ideer og bevegelser».

Political history of the USA, 1914-2016: from above, from below, across borders

Doug Rossinow. NA. For Rossinow's email address, please search his name on www.uio.no.

Since the 1970s, political history has been reconceived to include social movements from below – whether those of workers, women, repressed ethnicities, youth, or other groups. But political historians also have emphasized more recently the need to “bring the State back in” to the story. Today, leading scholars of US political history in particular strive to bring political history “from below” and “from above” together. Another highly significant development is the trans-nationalization of US political history. Historians of US diplomacy now think in terms of “the US and the world” rather than merely in terms of diplomats and generals. Interaction between actors in different countries and cross-border activities are matters of great interest. Key areas of transnational history that are pertinent to US political history in the contemporary period include: religion; social movements; business networks; conservatism and progressivism. I welcome MA students who wish to pursue highly focused research projects, which also locate original research in the context of relevant current scholarship, in contemporary US political history from below (social movements), from the top (parties, elections, and State policies), and across borders. Papers will be submitted in English, and the language of instruction and feedback will be English. Specific topical areas aligned with my research interests are:

1. **Social movements by disempowered groups** (e.g., African Americans, women, LGBTs)
2. **Peace and anti-imperial movements**
3. **Religious movements in US political life** (Protestant, Catholic, Jewish, Muslim, other)
4. **Conservatism and progressivism** (right and left)

Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten

Professor Hilde Henriksen Waage, e-post: h.h.waage@iakh.uio.no

Konfliktene i Midtøsten dominerer nyhetsbildet. Dag ut og dag inn er vi vitne til hvordan terroraksjoner, voldsomme demonstrasjoner, raseri, krig og okkupasjon preger mediadekningen. Gode nyheter fra Midtøsten er sjelden vare.

I etterkant av første verdenskrig brøt det osmanske riket sammen. Frankrike og Storbritannia fordelte regionen seg imellom. I 1948 ble Israel opprettet. Palestinerne ble drevet på flukt. På 1950-tallet senket den kalde krigen seg over regionen, og Sovjetunionen og USA konkurrerte om å vinne lokale støttespillere og danne regionale allianser. I løpet av de påfølgende tiår etablerte nasjonale makteliter stabile, men autoritære regimer i flere arabiske land. Fra 1948 til 2006 ble det utkjempet seks kriger mellom Israel og araberstatene. Bare to av de arabiske landene, Egypt og Jordan, undertegnet fredsavtaler med Israel. I 1989 tok den kalde krigen slutt. Som den eneste gjenværende supermakt satset USA både på fredsprosesser og krig for å sikre sine mål i regionen. Men noen fred er fremdeles ikke i sikte. Islamismen fikk etter hvert bred folkelig oppslutning over store deler av Midtøsten i løpet av 1980-tallet, da det ble klart at de autoritære, nasjonalistiske og sekulære regimene hadde spilt fallitt på de aller fleste samfunnsområder. Islamistene hevdet at løsningen for araberne var å vende tilbake til sin religion, til sitt gamle nedarvede tankegods, og vekk fra all slags vestlig påvirkning. Hvis det hadde blitt gjennomført frie valg i dag, ville islamistene trolig ha vunnet seire i mange arabiske land.

Hvorfor er det så urolig i Midtøsten? Hvordan har den israelsk-palestinske konflikten virket inn på regionen? Hvorfor er det fremdeles ingen fred mellom Israel og palestinerne? Hvorfor ble – og er – Libanon en politisk kruttønne, Syria og Irak land med usedvanlige turbulente og blodige historier, mens Egypt og Jordan, med noen få unntak, fikk forholdsvis stabile utviklingsforløp? Hvordan har stormaktenes innblanding i Midtøsten virket inn på alle de uløste konfliktene vi fremdeles står overfor?

I tillegg til dette veileder Hilde Henriksen Waage masteroppgaver innenfor områdene amerikansk og norsk utenrikspolitikk etter 1945, med særlig vekt på den norske fredstradisjonen, Norge som mekler og mellommann i inter- og intranasjonale konflikter, stormaktspolitikk, internasjonal historie, samt andre Midtøsten-emner.

Social and Cultural History of the Modern Middle East, 19th-21st Century

Førsteamanuensis Toufoul Abou-Hodeib, e-post: toufoul.abou-hodeib@iakh.uio.no, kontor NT 426

Religion, wars, and misery. This is what the Middle East is most known for today. But despite a turbulent and often bloody history, the richness of life on the social and cultural levels cannot be summed up in headlines. In the age of globalization, the Middle East cannot be understood in isolation either. Historically, travellers, pilgrims, occupiers, and cultural exchanges shaped the region. From the 19th to the 21st century, the Middle East also experienced several forms of governance: the Ottoman Empire until World War I, followed by French and British colonialism, and finally independent states after World War II. At the same time, social and cultural forms of expression took shape in the public sphere in negotiation with institutions of the state and changing political identities. The many revolutions of the 19th-21st century were accompanied by music, art, graffiti and public debates. Up to today, changes in class structures go hand in hand with new political forms, and cultural expression brings together global trends with local languages and forms of communication.

I supervise theses that deal with the following general questions: What is the interplay between political identity, social forms, and cultural expression? How has the Middle East been imagined by outsiders? How was the region shaped between internal forces and external influences? How do various political movements and civil society projects relate to their social contexts? Possible thesis themes include:

- Travelers, pilgrims, and tourists
- Visions of the Holy Land
- The Ottoman Empire in the European press (portrayals, cartoons, etc)
- Colonial Egypt in the British press
- French interests in Syria and Lebanon
- British cultural influence in Interwar Palestine
- Folklore, popular culture, and national identity
- Art and popular culture in the age of globalization
- Artistic expression and armed conflict
- Middle East uprisings from a historical perspective

- Norwegians in the Middle East (peacekeepers, activists, ex-pats, etc)
- Civil Society NGOs in the Middle East
- LGBTQ movements and organizations
- New political movements and the question of class
- Orientalism, Occidentalism, and self-representation

These general themes make use of interviews, travelogues, local and international archives, and/or periodicals in French, English, and the Scandinavian languages. Other topics can be discussed with the supervisor, particularly for those who can do research in a Middle Eastern language. Thesis supervision in Norwegian or English.

